Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 46 (820) ГОД XVI БЕЛАСТОК 14 ЛІСТАПАДА 1971 г. ЦАНА 60 гр.

Лістападаўскі пейзаж з ваколіц Крукаўшчызны, Сакольскага павета. *Фота: Раман Прускі.*

БГКТ хроніка

■ Пры Галоўным праўленні створана камісія, якая будзе выязджаць у аддзелы на агляды драматычных калектываў і на агляды беларускай песні. Камісія выбярэ найлепшых самадзейнікаў на заключныя агляды ў Беластоку. Падаем склад гэтай камісіі: Вера Валкавыцкая — журналіст «Ніва» (старшыня), Мар'я Суадзі — аддзел культуры ВРН, Тадэуш Калдоўскі і Рышард Войніч — ВДК, Віталіс Кобус — ваяводскае праўленне ЗМВ, Антоні Мацяеўскі — ВЗГС, Рышард Гратоўскі — ЗОСП, Сабіна Палубінская — клуб ВКЗЗ, Рышард Мэлькэ — ваяводскае праўленне «Рух», Сяргей Лукашук, Тэкля Вашчук і Зося Стаськевіч — ГП БГКТ.

■ 28 кастрычніка прэзідыум ГП абмеркаваў стан беларускага школьніцтва на Беласточчыне і кадравыя справы эстрады «Лявоніхі». Між іншым абавязкі кіраўніка эстрады прэзідыум паверыў салістцы «Лявоніхі» Тэклі Вашчук. Бухгалтар ГП Галена Мялешка паінфармавала членаў прэзідыума аб выкананні бюджэту за мінулыя тры кварталы 1971 года. Прэзідыум зацвердзіў мастацкіх кіраўнікоў харавых калектываў: гарадоцкім хорам далей будзе кіраваць Сцяпан Копа, бельскім хорам — Сяргей Лукашук і гайнаўскім — Аляксандр Лукашук.

■ 29 кастрычніка кіраўнік культурна-асветнага аддзела ГП Сяргей Лукашук у Любліне спаткаўся з членамі гуртка БГКТ, у склад якога ўваходзяць студэнты, і абмеркаваў з імі далейшыя напрамкі бэгэкатоўскай дзейнасці.

■ Нядаўна адбыўся справаздачна-выбарны сход гуртка БГКТ у Рыбаках. З дакладам выступіў старшыня гуртка Мікалай Хлябіч. Гурток налічвае зараз 19 членаў. Удзельнікі сходу зацвердзілі план працы і выбралі новае праўленне: Мікалай Хлябіч — старшыня, Аляксандр Хлябіч — сакратар, Анастасія Лукша — скарбнік і Мікалай Міруць — член. У сходзе ўзяла ўдзел сакратар беластоцкага (павятовага) праўлення аддзела Валя Філіпюк.

■ Справаздачна-выбарны сход з удзелам Валі Філіпюк адбыўся таксама ў вёсцы Зубры. Са справаздачным дакладам выступіла Крыстына Гайдучэня. Пасля дыскусіі і зацвярджэння плана далейшай дзейнасці адбыліся выбары праўлення гуртка. У склад праўлення ўвайшлі: Крыстына Гайдучэня — старшыня, Зіна Смолей — сакратар, Генрык Гайдучэня — скарбнік. Гурток гэты налічвае зараз 17 асоб.

■ Справаздачна-выбарную кампанію пачаў ужо і гайнаўскі аддзел БГКТ. Нядаўна адбыўся справаздачна-выбарны сход у гуртку БГКТ у Дубічах Царкоўных. На сход прыбыло 59 асоб. З дакладам выступіў Мікалай Панфілюк. Пасля плённай дыскусіі і зацвярджэння плана працы, выбрана было праўленне гуртка ў наступным складзе: Люба Блізнюк — старшыня, Мікалай Чыквін — сакратар, Мікалай Панфілюк — скарбнік, Надзя Нястэрук і Янка Леўчук — члены. Дэлегатамі на канферэнцыю аддзела выбраны Люба Блізнюк і Віктар Бура — сакратар аддзела, які ўзяў удзел у сходзе. Вёў сход Мікалай Чыквін.

■ Падрыхтовачныя сходы да справаздачна-выбарных сходаў адбыліся ў Масцісе ў Дуброўскім павеце з удзелам Расціслава Мазалеўскага і ў вёсцы Лазні на Сакольшчыне з удзелам Ірэны Аношка.

■ У бельскім аддзеле справаздачна-выбарныя сходы адбыліся ў Агародніках, Малінніках, Войшках і Катлах.

(мх)

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

АЛЯКСАНДР КАВАЛЬСКІ

Аляксандр Кавальскі з'яўляецца перадавым селянінам у вёсцы Кутова, Гайнаўскага павета. Штогод паспяхова аддае ён падатак і абавязковыя пастаўкі збожжа, мяса і бульбы, а таксама добра выконвае планы кантрактацыі збожжавых культур і планы выкупкі мінеральных угнаенняў. Планы выкупкі мінеральных угнаенняў Аляксандр Кавальскі нават перавыконвае. Гаспадарыць ён на 6 гектарах зямельных угоддзяў. Збожжавыя культуры займаюць у яго 2 гектары. У гэтым годзе збожжа абрадзіла, і таму Аляксандр Кавальскі нават перавыканаў свой кантрактацыйны план на 100 кілаграмаў жыта.

Але не толькі раслінаводствам займаецца Аляксандр Кавальскі, нават перш за ўсё — гадоўляй свіней. У мінулым годзе прадаў ён дзяржаве 14 кормнікаў, а ў гэтым годзе ўжо 7.

Апрача свіней гэты перадавы гаспадар гадуе 4 дойных кароў, двух коней і племянных авечак. У працы карыстаецца ён млынком для драблення зерня, цэнтрыфугай, электрарухавіком, касілкай, сячкарняй і іншымі сельскагаспадарчымі машынамі. Збожжа сее сеўнікам, бо, як сам пераканаўся, гэта выходзіць куды больш эканамічна і гэтак пасеянае збожжа дае лепшы ўраджай. Пры ворыве або абмалотах карыстаецца сельскагаспадарчымі машынамі, якія бярэ з МБМ-у ў Ласінцы.

Варта адзначыць, што Аляксандр Кавальскі вядзе доследныя палеткі з бульбай. На яго зямельных угоддзях найлепш удаецца бульба «флісак», хаця не кепскія ўраджаі даюць такія гатункі, як «эпоха» і «вышабroom»...

Тэкст і фота: Я. Цялушэцкі

ЗЬХОДЗЯЧЫ З ДЫРЭКТЫЎ ПАРТЫІ

РАЗМОВА ПА ШЧЫРАСЦІ

18 кастрычніка ў Беластоку на нарадзе перадавых гаспадароў — членаў ЗСЛ з удзелам старшыні Галоўнага камітэта ЗСЛ Станіслава Гуцвы і сакратара Мечыслава Марца многа гаварылася аб нашай сельскай гаспадарцы.

Сцвярджаючы вялікія перамены на лепшае, удзельнікі нарады выявілі адначасова шмат недахопаў рознага характару, якія перашкаджаюць у хуткім павелічэнні сельскагаспадарчай прадукцыі. А вось некаторыя з іх.

Адной з вельмі важных спраў з'яўляецца недастатковая праца сельскагаспадарчай службы. У некаторых мясцовасцях аграномы замест таго, каб несці свае веды сялянам, каб раіць і дапамагаць ім у выкарыстоўванні сучаснай агратэхнікі, праседжваюць у сядзібах ГРН-аў або ў сваіх агранамоўках і мала паказваюцца на вёсках. А ў некаторых аграномаў адчуваецца недахоп ведаў. Малады гаспадар з Дуброўскага павета расказваў аб тым, як у яго сілібе аграном арганізаваў паказовае заквашванне зялёнай масы. Але гэтая «кішонка», якой было больш 20-ці тон, спарылася і згніла. Гаспадар страціў многа корму, а ўсе павакольныя сяляне далей не вераць у сіласаванне.

Працяг на стар. 4

Дзяўчына з косамі. *Фота Цаф — Сянько.*

Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

СВЕТ

СВЯТА КАСТРЫЧНІКА

Урачыста адзначалася 54-ая гадавіна Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Урачыстыя сходы, канцэрты і сустрэчы адбыліся ва ўсім свеце.

У Маскве на Чырвонай Плошчы адбыўся 99-ы ваенны парад. Раней ваенныя парады адбываліся два разы ў год — 1 Мая і 7 лістапада. Праз Чырвоную плошчу прайшла толькі частка савецкіх узброеных сіл, але і гэтага хапіла, каб вырабіць адпаведную думку аб сіле арміі і ваенна-марскога флоту СССР. Амаль дзве трэція ўдзельнікаў парада — гэта моладзь, салдаты і падафіцэры першага году службы.

ЗАМЕЖНАЯ ПАЛІТЫКА КІТАЯ

Новы этап палітычнай, ідэалагічнай і дыпламатычнай акцыі кітайскіх кіраўнікоў у міжнароднай галіне не адрозніваецца, калі гаварыць пра яе мэты, ад папярэдняга этапу — «культурнай рэвалюцыі». І зараз замежная палітыка Пекіна па сутнасці мае антысацыялістычны характар. Да такіх вывадаў даходзіць Г. Апалін, аналізуючы замежную палітыку Кітая ў «Международной жизни».

Змяніліся, — гаворыць аўтар, — толькі формы, метады і тактыка кітайскага кіраўніцтва. На падставе некаторых крокаў, зробленых Пекінам, аўтар даходзіць да вываду, што кіраўнікам КНР не адпавядае праграма паглыблення і ўдасканальвання супрацоўніцтва і развіцця, а таксама сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі краін СЭУ. Адначасова кітайскае кіраўніцтва выразна падтрымлівае капіталістычную інтэграцыю і ў апошнім часе праяўляе зацікаўленне і ахвоту пагаднення з Супольным рынкам.

НАПЫШЛІВАЕ ВЫСТУПЛЕННЕ

Голда Меер скрытыкавала ЗША за тое, што яны робяць націск на Ізраіль і блізкаўсходнюю палітыку ў апошнім часе. Яна дамагалася ад ЗША далейшых паставак узбраення, а таксама прадставіла 9-пунктовую прапанову адносна ўрэгулявання справы Суэцкага канала. Прадбачвае яна між іншым, што ніякія войскі — ні міжнародныя, ні егіпецкія — не могуць перакрочыць канала. Можа яго перайсці толькі цывільны персанал, неабходны для адкрыцця канала. Ізраільскія падраздзяленні адступяць тады на лінію, якая не будзе лічыцца канчатковай граніцай.

СЛУЖБА БЯСПЕКІ КАНГРЭСА

У палату прадстаўнікоў унесены законапраект аб стварэнні «службы забеспячэння бяспекі кангрэса». Гэты законапраект матывуецца не толькі неабходнасцю абароны амерыканскіх заканадаўцаў ад злачынцаў, але і тым, што сенатараў і кангрэсменаў трэба цяпер абараняць таксама і ад урадавых арганізацый, якія падслухоўваюць іх размовы, праглядаюць перапіску і вядуць назіранні за імі.

БССР

ЮБІЛЕЙ УНІВЕРСІТЭТА

У Мінску 1 лістапада 1971 года вельмі ўрачыста адзначаўся знамянальны юбілей — 50-годдзе з дня заснавання Беларускага дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга універсітэта імя У. І. Леніна. На віншаванне юбіляра сабраліся прадстаўнікі партыйных, савецкіх, камсамольскіх органаў, грамадскіх арганізацый, вышэйшых навучальных устаноў БССР. Прыбылі дэлегацыі універсітэтаў Масквы, Ленінграда, Казані і іншых гарадоў Савецкага Саюза, зарубежныя госці, а сярод іх прарэктар Ягелёнскага універсітэта ў Кракаве Здзіслаў Опяль. У ліку ганаровых гасцей былі партыйныя і дзяржаўныя дзеячы БССР. Урачысты сход адкрыла намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова. З асноўнай прамовай выступіў кандыдат у члены палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. М. Машэраў. Ён адзначыў, што сёння ў Мінскім універсітэце працуе больш 500 прафесараў і дацэнтаў, доктараў і кандыдатаў навук, а на 14-ці факультэтах універсітэта вучыцца каля 18 тысяч студэнтаў. «У гэтых лічбах, — гаварыў П. М. Машэраў, — відаць выдатны плён бацькоўскіх клопатаў партыі і ўрада аб уздыме культуры, адукаванасці савецкіх людзей...»

Са знамянальным юбілеем павіншавалі Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт Цэнтральны Камітэт КПБ, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР, Савет Міністраў БССР, пасылаючы ў адрас універсітэта спецыяльную грамату.

Да гэтых усіх віншаванняў мы таксама далучаем сваё скромнае слова.

ТАКСАМА ЮБІЛЕЙ

Крыху скрамнейшы юбілей адсвяткавала таксама Мінская вышэйшая партыйная школа, якой споўнілася 25 год існавання. За гады сваёй работы стала яна важным звяном у падрыхтоўцы партыйных і савецкіх кадраў. З нагоды юбілею адбыўся ўрачысты сход.

ЧЭХАСЛАВАЦКІЯ СЯБРЫ

31 кастрычніка прыбыў у Мінск «Поезд дружбы» чэхаславацкіх прафсаюзаў, у саставе якога знаходзіліся гарнякі з Астравы, аўтамабілебудаўнікі з Прагі, працаўнікі іншых гарадоў і вёсак ЧССР. Сябры з Чэхаславакіі прабывалі ў сталіцы Беларусі тры дні.

СЕМІНАР ПА БУДАЎНІЦТВУ

...адбыўся ў калгасе «Прагрэс» Гродзенскай вобласці. Прысутнічалі ў ім таксама госці з Літвы і Латвіі. Удзельнікі семінара стараліся выпрацаваць больш спраўныя метады арганізацыі вясковага будаўніцтва. Яны агледзелі пасёлак калгаса «Прагрэс» і пабывалі на прадпрыемствах будаўнічых матэрыялаў.

ЗАМЕЖНЫЯ ЖУРНАЛІСТЫ

...якія прымалі ўдзел у маскоўскім міжнародным семінары, наведалі Беларусь. Яны азнаёміліся з Мінскам, пабывалі на выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, наведалі трактарны завод і многія іншыя ўстановы і мясціны. Сярод іх былі таксама журналісты з Польшчы. (вр)

ПОЛЬШЧА

НАМЕРЫ ПАРТЫІ — УЛАСНАСЦЮ ЎСЯГО НАРОДА

(З прамовы Э. Герка)

І сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк выступіў на ваяводскай перадз'ездаўскай партканферэнцыі, якая нядаўна адбылася ў Катавіцах. Э. Герэк сказаў, што на працягу бліжэйшых 20-ці дзён ваяводскія канферэнцыі выберуць дэлегатаў на з'езд і падсумуюць свае дасягненні ў асноўных справах, якія будуць разгледжаны на з'ездзе. VI з'езд пачнецца за пяць тыдняў. Падрыхтоўка да яго напоўніла палітычным зместам жыццё не толькі нашай партыі, але і ўсяго польскага рабочага класа, усяго польскага грамадства. Можна ўжо цяпер сцвердзіць, што праграмныя прапановы, заключаныя ў дырэктывах Цэнтральнага Камітэта на VI з'езд, поўнасцю адобрылі партыя і грамадства. Праграма гэтая адпавядае членам партыі і беспартыйным таму, што яна накрэслівае паслядоўную перспектыву грамадска-эканамічнага развіцця краіны. Задачы праграмы нялёгкія, але пераконваюць аб тым, што выкананне іх узніме Польшчу на новы, вышэйшы этап развіцця і прынясе адчувальныя змены для ўсяго грамадства. Праграма, заключаная ў дырэктывах, з'яўляецца пераканаўчай і таму, што яна выходзіць насустрач грамадскім чаканням і надзеям, і таму, што мабілізуе да дзеяння.

Таму дырэктывы і ўзбудзілі сэнсоўную дыскусію і многа крытычных заўваг. Шырокі аб'ём перадз'ездаўскай дыскусіі адказвае ідэйным прынцыпам нашай партыі, вынікае з сапраўдных яе адносін да рабочага класа і ўсяго грамадства. Партыя хоча, каб яе намеры глыбока закараніліся ў грамадскай свядомасці і каб сталі яны ўласнасцю народа.

— За згодаю Палітычнага Бюро нашай партыі я асабіста звярнуўся да больш тысячы прадстаўнікоў рабочага класа, сялян, выдатных вучоных, да грамадскіх і гаспадарчых дзеячоў, партыйных і беспартыйных, — сказаў таварыш Э. Герэк, — каб усе яны выказалі сваю думку і свой погляд на тэму спраў, заключаных у дырэктывах, непасрэдна Цэнтральнаму Камітэту. Прыйшлі ўжо першыя адказы на гэты заклік. Дзякуючы шырокай дыскусіі над дырэктывамі і вялікаму заангажаванню партыі і ўсяго грамадства, прыйдзем на VI з'езд з поўным веданнем сапраўднай сітуацыі і магчымасцей развіцця нашай краіны. Палітыка нашай партыі будзе больш зразумелай усяму грамадству.

У перадз'ездаўскай кампаніі асабліва высока ацэньваецца супадзенне напрамку грамадскай думкі з эфектыўнасцю грамадскага дзеяння. Зараз ідзе выкананне працы грамадскім чынам у гонар VI з'езда партыі. Выкананне гэтае вельмі патрэбнае для рэалізацыі задач 5-годкі і дырэктыў VI з'езда. У будучыні трэба будзе яшчэ лепш замацоўваць сувязь нашай партыі з вялікапрамысловым рабочым класам. Замацоўваючы сувязь з рабочым класам, наша партыя адначасова яднае ўвесь народ вакол сацыялістычнай праграмы развіцця Польшчы. (яц)

ВАЯВОДСТВА

УРАЧЫСТЫ КАНЦЭРТ

6 лістапада, напярэдадні 54-ай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў беластоцкім тэатры імя А. Вянгеркі адбыўся ўрачысты канцэрт. Запрошаны былі перадавікі вытворчасці, арганізатары перадз'ездаўскага чыну. Прысутнічалі таксама старшыня прэзідыума ВРН С. Жмійка, сакратары ВК партыі С. Кудла, А. Младзяноўскі, С. Рубчэўскі, прэзас ВК ЗСЛ Т. Гоздэк, старшыня ВК СД Р. Бартнік і іншыя.

З уступным словам аб значэнні Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі для ўсяго свету выступіў С. Рубчэўскі.

Затым выступіў вядомы не толькі ў Польшчы калектыў песні і танца «Мазоўша».

ФІЛЬМОЎЦЫ З СССР

На адкрыццё дзён савецкіх кінафільмаў прыехала ў Беласток дэлегацыя савецкіх фільмоўцаў: старшыня камітэта па справах кінематаграфіі Таджыкістану Султан Шафіравіч Мірзашоеў і акцёры Усевалад Сафонаў, Антаніна Шуранава і Юрый Саломін. Савецкія фільмоўцы сустрэліся з гледачамі на ўрачыстым адкрыцці дзён савецкіх фільмаў у кіно «Тон», а затым на ўрачыстым адкрыцці кіно «Покуй» пасля яго мадэрнізацыі на пачатку праекцыі фільма «Вызваленне». Савецкія фільмоўцы былі таксама госцьмі моладзі мастацкага тэхнікума ў Супраслі і наведалі Замбраў.

З'ЕЗД АПЕКУНОЎ

Па ініцыятыве камітэта аховы помнікаў і месц народнай памяці 5 лістапада адбыўся з'езд грамадскіх апекуноў. На з'ездзе прысутнічалі віцэ-старшыня ваяводскага камітэта па ахове помнікаў куратар Э. Крынскі, намеснік ваяводскага каменданта МО падпалкоўнік М. Вальчак, віцэ-прэзас АП ЗБоВіД Ч. Блох, кіраўнік музея ВП З. Каштыла і іншыя.

На з'ездзе найлепшыя апекуны месц народнай памяці атрымалі спецыяльныя значкі, а падставовая школа ў Візне, тэхнікум рахункаводства ў Бельску і медліцэй ў Ломжы атрымалі біблятэчкі «Для памяці пакаленняў».

НАРАДА АКТЫВУ КУЛЬТУРЫ

У мінулым тыдні адбылася нарада актыву, прысвечаная найважнейшым праблемам далейшага развіцця культуры ў нашым ваяводстве. Вёў нараду сакратар ВК партыі Ул. Юшкевіч. На нарадзе было ўнесена шмат прапаноў для паляпшэння існуючай сістэмы працы ў культуры. Дзеячы вырашылі прадыскутаваць справы культуры ў асяроддзях.

III МЕСЦА

У Беластоку адбылася краёвая канферэнцыя працаўнікоў складаў — халадзільнікаў. Падсумоўваўся II конкурс «Добрай работы». Калектыў інжынера Скшышоўскага з Беластока заваяваў трэцяе месца, а званне найлепшага майстра вытворчасці атрымаў беластачанін Вітальд Казлоўскі.

Niedziela, 14 listopada

8.00 Program dnia. 8.05 TV Kurs Rolniczy: „Intensywny opas młodego bydła". 8.40 „Przypominamy, radzimy". 8.50 PKF. 9.00 Dla młodych widzów: TV Klub Śmiałych. 9.55 „Kanada" cz. II — rep. („W cztery świata strony"). 10.35 Sprawozdanie sportowe. 11.40 Dziennik. 12.00 „Wielkopolska tańczy i śpiewa" — galowy występ Zespołu Pieśni i Tańca „Wielkopolska". 12.45 „Miasta o sobie" — Zgorzelec — Goerlitz. 14.15 „Przemiany". 14.45 Dla dzieci: „Co to jest?" — konkurs-zabawa. 15.30 „Wielka gra". 16.20 „Piosenka dla Ciebie". 17.30 „Tajemnica bursztynowej komnaty". 18.15 „Melodie Wielkiego Ekranu". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Szlachectwo zobowiązuje" — Scena Monodram: E. Hemingway — „Salao" wg opowiadania „Stary człowiek i morze".

Poniedziałek, 15 listopada

15.20 i 22.35 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Zwierzyniec". 17.25 Echo stadionu. 17.55 „Kino Filmów Animowanych". 18.25 „W Leningradzie o Polsce". 18.45 „Eureka". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: H. Ibsen — „Wróg ludu". 21.35 „Z moim udziałem" cz. III. — program rozr. wł. 22.15 Dziennik.

Wtorek, 16 listopada

9.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — J. Słowacki — „Kordian". 10.30 Film fab. 12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Jak uzyskać wysoką mleczność krów". 15.20 i 22.40 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Mieszkaniowe progi". 17.10 „Oferty". 17.30 Ekran Młodych. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 21.20 Program publicystyczny. 21.50 „Śpiewa Krystyna Szostek-Radkowa. 22.20 Dziennik.

Środa, 17 listopada

9.55 Dla szkół: (kl. VI) Fizyka — „Ciężar właściwy ciał". 10.25 „Adiutant jego Ekscelencji" — film radz. odc. III. 12.45 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Czarne bogactwo". 13.40 „Wybieramy zawód". 14.55 Program dnia. 15.00 Sprawozdanie z rewanżowego meczu piłki nożnej w ramach mistrzostw Europy: NRF — Polska. W przerwie ok. 15.45 PKF. 16.50 Dziennik. 17.00 Dla młodych widzów: „Galeria na medal", „Zrób to sam", „Towarzystwo naukowe". 17.50 „Owady. Budowa i zmysły owadów" — film wł. („Poznajemy przyrodę"). 18.10 TV Kurier Warszawski. 18.30 „Obywatel a państwo" („Konstruowanie przyszłości"). 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Adiutant Jego Ekscelencji" — film radz. odc. III. 21.25 Światowid. 21.55 Film rozrywkowy. 22.15 Dziennik. 22.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka.

Czwartek, 18 listopada

8.15 Matematyka w szkole: „Matematyka w klasach matematyczno-fizycznych". 9.55 Dla szkół: (kl. VI) Język polski — W. Katajew — „Samotny biały żagiel". 12.45 Dla szkół: (kl. I — IV lic.) Język polski — „Satyra i żart w poezji". 13.50 i 14.35 Mechanizacja Rolnictwa: „Układ chłodzenia silników spalinowych" cz. I i II. 15.20 i 22.55 Politechnika TV I roku. Geometria wykreślna. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem". 17.45 Magazyn ITP. 18.00 „Ja i nowoczesność". 18.25 TV Kurier Lubelski. 18.45 „Dialogi historyczne". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przypominamy, radzimy". 20.10 Teatr Kobra: F. Durbridge — „W biały dzień" cz. II. 21.15 „Refleksje". 21.45 „Alfabet rozrywki" — „L—Ł". 22.30 Dziennik. Wiadomości sportowe.

Piątek, 19 listopada

8.00 TV Kurs Rolniczy: (dla agronoma i zootechnika) „Organizacja produkcji bydła rzeźnego". 8.35 „Pechowy dzień" — film fab. węg. 9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Zajęcia techniczne — „Jak oprawić książkę". 10.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — J. Słowacki „Kordian". 11.55 Dla szkół: (kl. VII—VIII) Wychowanie plastyczne — „Xawery Dunikowski". 12.45 Dla szkół: (kl. I—IV lic.) Język polski — „Satyra i żart w poezji". 15.20 i 23.00 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Pan Półka i spółka". 17.30 Magazyn Medyczny. 18.00 TV Kurier Mazowiecki. 18.20 „Gramy o telewizor" — teleturniej. 18.40 „Kraj". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 Sprawozdanie z międzypaństwowego meczu bokserskiego Polska—Anglia. 22.40 Dziennik.

Sobota, 20 listopada

9.15 „W stylu Sherlocka Holmesa" — film fab. franc. 10.55 Dla szkół: (kl. VIII) Nauka o człowieku — „Przewód pokarmowy". 11.55 Dla szkół: (kl. I—IV lic.) Język polski — „Satyra i żart w poezji". 15.50 Program dnia. 15.55 Program I proponuje. 16.15 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: Teatr Młodego Widza — J. Janicki — „Talent". 17.40 „Spotkania z przyrodą". 18.05 Reportaż. 18.35 „Pegaz". 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.20 „Z wizytą u Was". 21.40 Dziennik. Wiadomości sportowe. 22.00 „W stylu Sherlocka Holmesa" — film fab. franc.

Piątek, 12 listopada

8.05 Nowiny. 8.15 Dla uczniów. 8.45 Film fab. 9.45 Koncert. 10.30 Nowiny. 14.15 Program dnia. 14.20 Towarzysz Kamo. 14.50 Panorama nowin. 15.00 Almanach TV. 15.30 Piłka nożna. „Dynamo" (Tbilisi) — „Spartak" (Moskwa). 17.00 Film fab. 18.45 Czas. 19.15 Bajka dla dorosłych. 20.20 Spotkanie z redakcją. 20.50 Podróż TV.

Sobota, 13 listopada

7.00 Program dnia. 7.30 Nowiny. 7.45 Koncert 8.15 Dla dzieci. 8.45 Z historii muzyki białoruskiej. 9.30 Przegląd międzynarodowy. 9.45 Szkatułka muzyczna. 10.00 Dla wsi. 10.20 Poeta Siargiej Dziargaj. 11.15 Światła cyrku. 12.00 Film fab. 13.40 W świecie zwierząt. 15.00 Program ekonomiczny. 15.30 Laureaci. 16.00 Nowiny. 16.10 Program międzynarodowy. 16.40 Uroczysty wieczór teatru im. Wachtangowa. 19.40 W eterze „Młodość". 21.10 Nowiny.

Niedziela, 14 listopada

7.00 Program dnia. 7.15 Nowiny. 8.00 Kiosk muzyczny. 8.30 Białe i czarne. 9.15 Dla dzieci. 10.40 Olimpiada „Planeta ocean". 11.30 Dla dzieci. 12.05 Spotkania muzyczne. 12.40 Dla żołnierzy. 13.10 Film fab. 14.40 Panorama międzynarodowa. 15.10 Klub filmowy. 16.00 Międzynarodowy turniej zapaśniczy. 16.50 Hokej. „Spartak" — „Chimik" (Woskresieńsk). 18.15 Czas. 18.45 Program rozrywkowy. 20.25 O Jakubie Kołasie. 20.50 Nowe utwory kompozytorów białoruskich. 21.15 Nowiny.

СЯМЯЦІЧЫ

На аўтобусным прыпынку ў Сямяцічах.

Вуліца пры пляцы Вызвалення.

Сямяцічы знаходзяцца ў паўднёвай частцы Беластоцкага ваяводства над рэчкай Камёнкай. Навакольныя курганы сведчаць аб тым, што гэтыя землі былі даўно заселены. Першая даведка датычыць надання Сямяцічаў Баруце з Фалентаў. Потым Сямяцічы належаць да Тэнчынскіх, Шыдлоўскіх, Радзівілаў, Сапегаў і Ябланоўскіх. У XVII стагоддзі Сапегі будуюць касцёл, а ў XVIII стагоддзі — манастыр місіянераў. Найбольшы росквіт Сямяцічаў наступае за часы Анны Ябланоўскай. Будуе яна ў 1777 годзе палац з багатай бібліятэкай, слаўным у Еўропе кабінетам натуральнай гісторыі, двухпавярховую ратушу, друкарню, прамысловыя прадпрыемствы, школу акушэрак і г.д. праводзіць гаспадарча-адміністрацыйныя рэформы. За часы яе панавання значна палепшылася доля падданых сялян. У XIX ст. у Сямяцічах было 5 сукенных прадпрыемстваў.

У час II сусветнай вайны горад гэты быў зруйнаваны ў 25 працэнтах. У 1952 годзе Сямяцічы сталі сядзібай павятовых улад. Зараз у Сямяцічах ёсць некалькі пачатковых і сярэдніх школ, бальніца, фабрыка абутку і фабрыка будаўнічых матэрыялаў. Пражывае 6856 жыхароў.

Тэкст і фота: Я. Цялушэцкі

ЗУРТ.

Пляц дзіцячых гульняў перад жылымі дамамі.

Пляц Вызвалення.

У цэнтры Сямяціч пабудаваны прыгожы помнік, заснаваны грамадствам Сямяціцкага павета ў гонар загінуўшых у апошнюю вайну салдат.

МУЗЕІ І ПОМНІКІ СТАРАДАЎНАСЦІ

У апошніх гадах на Беласточчыне пачало развівацца музейніцтва. Існуе зараз 8 дзяржаўных музеяў і 4 грамадскія. Да 1975 года колькасць музеяў узрасце да 15. Дзесяць з іх будзе фінансавана з бюджэту рад нарадовых.

На Беласточчыне ў апошнія гады шмат арганізоўваецца таксама пакояў народнай памяці. Існуе іх ужо 34. Хутка будзе каля паўтары сотні. Ужо арганізавана больш 100 экспазіцый, якія становяць зародак будучых пакояў памяці. І гэта вельмі добра. Пакоі народнай памяці вучаць патрыятызму, пашаны для нашай гісторыі, вучаць інтэрнацыяналізму.

Выхаваўчыя вартасці маюць таксама гістарычныя помнікі. Дзяржава наша апякуецца імі, а некаторыя з іх адбудоўвае. У бягучым 5-гадовым плане прадбачваецца адрэстаўраваць больш 30 аб'ектаў архітэктурных помнікаў. А вось некаторыя з іх: былы арсенал Браніцкіх у Беластоку, былыя манастыры ў Бельску Падляшскім і Сейнах, палац у Страблі і іншыя. Будуць яны выкарыстаны як пляцоўкі культуры. Напрыклад, у Бельску Падляшскім у гэтым будынку будзе змяшчацца музычная школа. (мх)

Супольна

Аб будове Дома настаўніка ў Гарадку Беластоцкага павета можна ўпэўнена сказаць, што адбываецца яна супольнымі сіламі гарадоцкага грамадства. Кіруе будовай спецыяльна створаны для гэтага грамадскі камітэт на чале са старшынёй бацькоўскага камітэта школы Канстанцінам Рагачэўскім, які (варта гэта падкрэсліць) ужо 18-ты год нязменна выконвае гэтую адказную грамадскую функцыю. У камітэт пабудовы ўвайшлі таксама такія актыўныя асобы, як Аляксандр Карпюк, Мікалай Кузьміч і шэраг іншых. Камітэт патрапіў змабілізаваць да гэтага карыснага пачыну бацькоў і прадпрыемствы Гарадка і яго ваколіц. На яго заклік прыйшлі з дзейснай дапамогай раён прадукцыі «Лес» з Беластока, ГС з Гарадка, ПГР з Валілаў і сельскагаспадарчы гурток з Белявіч.

Працуюць на будове бацькі, старэйшыя браты школьнікаў, працуюць «пры лапаце» і настаўнікі.

Дом настаўніка будзе двухпавярховым будынкам, і ў ім атрымаюць выгадныя 3-пакаёвыя кватэры чатыры настаўніцкія сем'і. Пабудова Дома настаўніка палепшыць не толькі кватэрныя ўмовы настаўнікаў, але і зволніць у школе два памяшчэнні, у якіх педагагічны савет школы намерваецца абсталяваць школьную бібліятэку з чытальняй і кабінет практычна-тэхнічных заняткаў.

Агульны кошт пабудовы складзе каля мільёна злотых, у тым ліку 700 тысяч злотых паступіць на пабудову з грамадскага фонду будовы школ і інтэрнатаў, а звыш 200 тысяч злотых будзе выпрацавана ў грамадскім чыне. Дом плануецца здаць да ўжытку ў месяцы ліпені 1972 года.

(мг)

„ЛЮБІМЫ ГОРАД"

Чацверты год ужо працягваецца агульнапольскі конкурс гарадоў (да 20 тыс. жыхароў) на званне «Майстар гаспадарнасці».

Розна бывае з гэтым конкурсам на Беласточчыне. Найлепшы тут Манецкі павет, які прадставіў да ўдзелу ў конкурсе ў гэтым годзе тры гарады з павета. Найгорш у Беластоцкім павеце, дзе аніводзен горад не прымае ўдзелу ў конкурсе. А конкурс прапагуе ж добрыя рэчы: разбудову, вырашэнне многіх людскіх спраў, як лепш жыць, лепш працаваць, хадзіць па чыстых вуліцах і г.д. Аж дзіў бярэ, што бываюць гаспадары гарадоў, якія не хочуць узнімаць у сваёй дзейнасці гэтакіх спраў!

Колькі добрага было зроблена ў рамках конкурсу ў такіх гарадах, як Алецка, Цехановец, Райгруд. Гэтыя гарады выйгралі спаборніцтвы ў мінулыя гады. За выйгранае спаборніцтва атрымліваюцца вялікія ўзнагароды грашыма, якія зноў ідуць на патрэбы горада.

У гэтым годзе, як сведчаць вынікі за І паўгоддзе, Гайнаўка мае вялікую ахвоту перамагчы ўсіх канкурэнтаў.

Другім з гарадоў, які таксама мае ў конкурсе вялікія амбіцыі, з'яўляецца Бельск. На сходзе старшынь занатавала я такое здарэнне: гайнаўскі старшыня Ляшчынскі сказаў, што яны пастараюцца забраць першае месца. Потым, выступаючы, бельскі старшыня Рэзлер востра зарэплікаваў: мы пазмагаемся з Гайнаўкай і нялёгка ім з намі прыдзецца.

У гэтым годзе ў Беластоцкім ваяводстве на 31 горад, якія кваліфікуюцца да конкурсу, прыступіла толькі 17.

Беручы такі факт пад увагу, адзначаем, што конкурс, на нашу думку, павінен быць масавым.

Гарады Беластоцкага ваяводства не могуць не датрымліваць кроку сучаснасці.

Вера Леўчук

Настала цяжкія дні для вясковых дзяцей, якія вымушаны далёка хадзіць у школу. Часта бачым іх змоклых, а зімой заснежаных, аброслых інеем. Сярод гэтай арміі вучняў сустракаем часта і найменшых. Усім ім трэба аказваць дапамогу і сэрца.

Як і ў мінулыя гады, аб'яўлена вялікая акцыя дапамогі дзецям пад агульным лозунгам «Шафёр, дапамажы дзіцяці!»

Калі ў цябе будзе свабоднае месца ў самаходзе і ты ўбачыш на дарозе ідучага вучня, не будзь абыякавым: затрымайся, вазьмі яго і падвязі!

Кіраўніцтвы школ і настаўнікі! Звяртаемся да вас з просьбай: зрабіце купоны — картачкі, на якіх вучні напішуць словы «Dziękuję Ci kierowco!»

Гэтыя картачкі павінны быць аштэмпляваны школьнай пячаткай. Паштэмпляваную картачку ўручае дзіця кожнаму шафёру, які яго падвёз. Гэтыя картачкі вадзіцелі збіраюць, каб потым да 1 мая 1972 года пераслаць іх ва ўласцівы аддзел камунікацыі. Тыя, што будуць мець найбольш купонаў, атрымаюць узнагароды.

Мінулагодняя акцыя выказала, што купоны «Dziękuję Ci kierowco!» прыслала 67 вадзіцеляў, якія перавязлі 29.701 дзяцей. Тэрытарыяльна ў мінулагодняй акцыі прынялі ўдзел вадзіцелі з 15-ці паветаў. Сярод іх не было прадстаўнікоў з Гайнаўскага, Лапскага, Кольненскага і Высокамазавецкага паветаў. Гэта не азначае, што тамтэйшыя вадзіцелі абсалютна не дапамагаюць дзецям, а толькі тое, што яны не прынялі ўдзелу ў арганізаванай акцыі. Ваяводскі штаб акцыі, ацэньваючы мінулы год, падкрэсліў, што віна тут была і з боку павятовых штабаў, якія недастаткова распрапагавалі акцыю сярод вадзіцеляў, а ў пэўнай меры і школ, якія з розных прычын не дапамаглі дзецям у афармленні картачак-купонаў.

Вельмі просім нашых чытачоў прысылаць пісьмы з прыкладамі аказвання дапамогі дзецям. А. К.

Пачатак на стар. 1

РАЗМОВА ПА ШЧЫРАСЦІ

— Калі б я кішонку гэту зрабіў па-свойму, — даказваў гэты селянін, — напэўна была б яна добрая.

Прысутнічалі на гэтай нарадзе людзі з вялікім вопытам у сельскагаспадарчай прадукцыі. І вось таму прадстаўнік Сакольшчыны запрапанаваў, каб кожны перадавы гаспадар узяў пад апеку свайго аднавяскоўца, які яшчэ мае слабыя вынікі ў сельскагаспадарчай вытворчасці.

Удзельнікі нарады прысвяцілі таксама многа ўвагі гэтак званай малой механізацыі. Каб развіваць жывёлагадоўлю і больш прадаваць мяса і малака дзяржаве, неабходны электрадаілкі, электрычныя агароджы на пашы, транспарцёры да складання снапоў саломы, сена, неабходны добрыя грабалкі і г.д. Сеўнікі на мінеральнае ўгнаенне, якіх шмат ёсць на вёсках, не апраўдваюць сябе. Таму патрэбна больш трактарных рассявальнікаў, большай колькасці іншых сельскагаспадарчых машын. Значыць, прамысловасць як найхутчэй павінна ўзяцца за такую прадукцыю. А што датычыць выменных частак да існуючых сельскагаспадарчых машын, дык гэта справа ўжо настолькі цяжкая і з'яўляецца такою перашкодаю падчас палявых работ, што аб гэтым спакойна нельга гаварыць. Гэта проста скандал. Добра, што хапае лемяшоў да плугоў, якія падчас сушы хутка псуюцца. Але гэты кавалак жалеза задарагі. Яго цана не павінна быць 120 зл. «Больш дакладныя часткі машын значна таннейшыя», — даказвалі сяляне.

Вельмі істотнай справай з'яўляецца якасць жывёлы. Нашыя мясцовыя каровы і маламалочныя, і маламясныя. Прапанаваная сельскагаспадарчай службай у некаторых паветах чырвоная парода кароў значна ўступае па якасці нізіннай чорна-белай. Што датычыць продажу малака дзяржаве, дык былі прапановы, каб малачарні забіралі малако не толькі раніцай, але таксама і пасля абеду. Гаварылася таксама і аб кантрактацыі малака, і аб павелічэнні пунктаў яго скупкі, а таксама аб магчымасцях забіраць з малачарняў малочныя адпады на адкорм свіней.

У Дуброўскім павеце многіх сялян нервуюць класіфікатары жывёлы. Частку гэтага павета абслугоўвае мясны камбінат з Беластока, а другую частку — мясны камбінат з Элка. Класіфікатары з Элка вельмі рэдка прызнаюць першую катэгорыю адкормленай жывёле. На пратэсты сялян класіфікатары адказваюць прыкладна так: «Добра, пакарміце карову тыдзень — і будзе першая катэгорыя». Праз тыдзень адкорму ўсё роўна аб першай катэгорыі гаварыць не хочуць. «Яшчэ другі тыдзень пакарміце», — заяўляюць яны. Нядаўна знерваваныя сяляне нанялі грузавую машыну і з пункту скупкі ў Звярынцу завезлі 5 кароў на пункт скупкі ў Сідры, у раён абслугі Беластоцкага мясакамбіната. І ў Сідры гэтыя каровы былі заквваліфікаваны да першай катэгорыі. Вось таму ў сялян у ваколіцах Звярынца родзіцца падазрэнне аб несумленнасці класіфікатараў.

Некаторыя дыскутанты даказвалі неабходнасць вясці шырокую сельскагаспадарчую адукацыю не толькі сярод моладзі, але і старэйшага пакалення жыхароў вёскі. А калі датычыць гэта жывёлагадоўлі, дык неабходна адукацыя жанчынам, якія непасрэдна гадоўляй займаюцца.

Нарада была плённая, багатая канкрэтнымі прапановамі. Высока ацаніў яе Станіслаў Гуцва, які ў сваім выступленні паінфармаваў прысутных аб спрыяльных для сельскай гаспадаркі новых пастановах Сейму і аб тым, што ідуць намаганні, каб хутка была вырашана справа гэтак званай малой механізацыі, якая значна аблегчыць цяжкую працу на гаспадарцы.

М. Хмялеўскі

Менш клопатаў з пакупкай

Найбольш ёсць нараканняў з боку гаспадароў на продаж мінеральных угнаенняў. Гаспадар, які хоча купіць іх, затрачвае шмат часу на тое, каб узяць крэдыт, выпісаць квіты, а потым чакае ў чарзе на адбор тавару са складу. Вельмі часта чуліся нараканні на недахоп адпаведнага асартыменту ўгнаенняў. Справа тым больш істотная, што ўсе гэтыя нараканні слушныя.

Каб гэтыя справы ўладзіць на карысць гаспадароў, зроблены шматлікія захады. Пачынаючы ад гэтага года ўводзіцца адказнасць паасобных прадстаўнікоў ГС-аў за паасобныя вёскі ў галіне пакупкі мінеральных угнаенняў. Такі прадстаўнік абавязаны сарыентавацца адносна патрэб кожнай гаспадаркі, а затым уладзіць усе фармальнасці, звязаныя з пакупкай угнаенняў. Гаворачы больш падрабязна, прадстаўнік ГС-у ўладжвае: справы, звязаныя з крэдытам у СОП, выпісвае фактуры (квіты) і, калі гаспадар тэтага зажадае, арганізуе пастаўку тавару непасрэдна на месца пражывання гаспадара. Пры гэтым трэба адзначыць, што за такія паслугі гаспадар не плаціць нічога, за выключэннем аплаты за транспарт тавару да месца пражывання.

Генеральна і канчаткова развязана справа адпаведнага асартыменту штучных угнаенняў. Дагэтуль вельмі часта гаспадар не атрымліваў нават такіх гатункаў угнаенняў, якія рэкамендавала сельскагаспадарчая служба. Нельга было адмовіць рацыі і тым гаспадарам, якія, напрыклад, хацелі даны гатунак угнаенняў, але з вышэйшым працэнтам. Вышэйпрацэнтнага гатунку проста трэба менш. А гаспадару зусім не абыякава — будзе ён рассяваць (вельмі часта з плахты) 3 цэнтнеры ці 6. Вырашана гэтая справа так: згодна з дагаворам, заключаным паміж ВЗГС і ЦРС у Варшаве, гэты апошні будзе рабіць прыдзелы, згодныя з запатрабаваннем нашага ваяводства. Дагэтуль ваяводства прыймала ўсё, што давала цэнтраля. Апрача таго, у некалькіх паветах будуць створаны так званыя аварыйныя склады калійных (патасовых) угнаенняў. З гэтуль можна будзе папаўняць паасобныя склады ваяводства.

Значна палепшыцца якасць мінеральных угнаенняў. Вельмі часта гаспадары былі вымушаны браць скамянелыя ўгнаенні. Зразумела, такіх угнаенняў нельга рассеяць. Дзеля гэтага ўсе ПЗГС-ы будуць забяспечаны спецыяльнай машынай «Рэкін», якая на месцы ў складзе будзе перамолваць скамянелыя ўгнаенні.

Апрача таго, у нашым ваяводстве будзе ўведзена значна прасцейшая форма разлікаў.

Цяпер усё залежыць ад мясцовых устаноў, улад і мясцовага актыву. А.К.

МЫ ДА АБАРОНЫ ГАТОВЫ!

Нядзеля. Новае Места — раён г. Беластока. З самай раніцы незвычайны рух. Замітусіліся жанчыны і мужчыны, недзе спяшаюцца, некаторыя бягуць, усе ў напрамку раённага дома культуры. Гэта там мае свой зборны пункт тэрытарыяльная самаабарона — ТОС, якая ў гэтую нядзелю правяла свае заняткі, першыя, паказовыя, у Беластоку — «вайна». На зборачным пункце шмат людзей, падзеленых на атрады. Сярод іх і я. Тут жа штаб. Раздалі абмундзіраванне. І вось атрады медыцынска-санітарнай дапамогі ў новых, зялёных дрэсах, на галовах — белыя фуражэркі з чырвонымі крыжыкамі і апаскі на рукавах, санітарныя сумкі і супрацьгазы перавешаны цераз плячо. І вось усе ваенныя групы ў мундзірах, кожная ў іншых. Незвычайны настрой.

І тут губляецца рэчаіснасць. Здаецца, што сапраўды чакае нас штосьці незвычайнае, нейкая баявая задача.

Нечакана раздаўся гук сірэны, прарэзліва загудзеў самалёт, пачалася стралянiна.

Мы ўздрыгнулі, нервова замітусіліся, кінуліся да акна, быццам бы там штосьці незвычайнае мелі ўбачыць. Але наша «шэфова» крыкнула:

— Без панікі, спакойна!

Нам здалося, што сапраўды нашай дапамогі чакаюць параненыя. Трэба як найхутчэй ехаць! Мы ўскочылі ў санітарны самаход, які хутка паімчаўся.

Перад намі клубы дыму. Супрацьпажарны сігнал. У ваколіцы вуліцы Бэма выбух пажар. Гэта на нашай дарозе. Але гашэннем пажару зоймецца іншая група. Прабіваючыся праз клубы дыму, наш самаход імчыцца далей, у раён вёскі Старасельцы.

І мы на месцы. Хутка выскакваем з самахода. Бяжым. Перад намі ўзрывы — адзін... другі... Клубы густога дыму. Мы ў супрацьгазах. Забыўшыся пра цяжкасці, аблітыя потам, шукаем параненых. Нам здаецца, што хлопчык, які ляжыць за плотам, сапраўды мае зламаную нагу. Хутчэй робім перавязку.

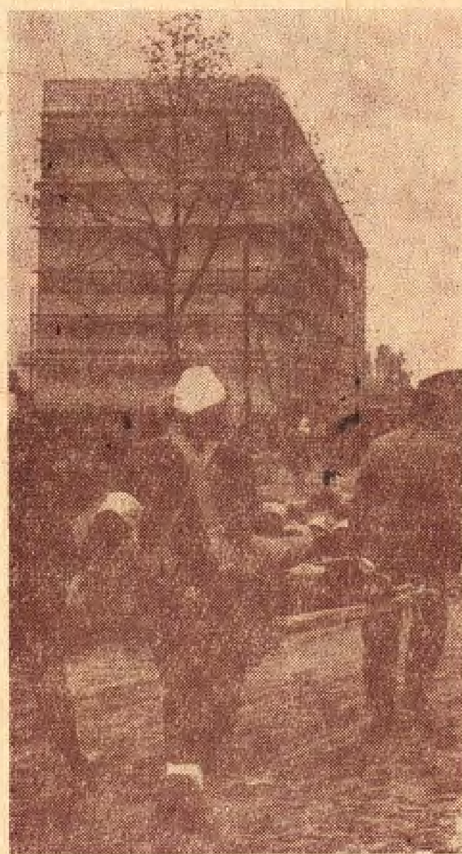
Бяжым далей. Хлопец са зламанай у локці рукой. Уштыўняем. Шукаем наступных. Вось усе. Санітарная машына на месцы. Мужчыны на насілках нясуць хлопца са зламанай нагой, медсёстры адводзяць лягчэй параненых у санаўтамабіль. Мы за імі.

Машына імчыцца назад у Беласток, на пункт лекарскай дапамогі. Раненых даставілі. Наша заданне выканана. Ідзем назад на зборны пункт, аддаем мундзіры, апранаемся ў сваё.

І цяпер толькі бачым і адчуваем, што гэта, на шчасце, толькі гульня ў вайну.

Салдацкая гарохаўка, якой нас пачаставалі на заканчэнне, смакавала незвычайна.

Марыя Федарук

Трэба як найхутчэй адставіць «параненых» на медпункт. На шчасце гэта толькі вучэбныя заняткі.

Фота: Марыян Добраш

РЭПАРТАЖ З ВЁСКІ СУХІНІЧЫ

КАЛІ БРАТ БРАТУ — ВОЎК

Поўдзень. Даволі халодны асенні дзень. Стаю на вулічным бруку вёскі Сухінічы ў Сакольскім павеце і не вельмі ведаю, у які бок мне трэба пайсці. Перад вачыма пажаўцелыя, пачырванелыя кроны дрэў, вецер разносіць апаўшае лісцё, па загуменню сцелецца бабіна лета. Ціха і спакойна, быццам бы ў гэтай вёсцы не было людзей, быццам бы па нейкай прычыне спынілася тут жыццё. І толькі тады, калі ў гэтую цішыню ўрываецца пранізлівы школьны званок, на вясковую вуліцу выбягаюць групкамі самыя малодшыя жыхары Сухініч і спешна кіруюцца да бацькоўскіх сяліб.

Ведаю. Людзі ў полі, на хутарах, заняты капаннем бульбы. Кругом ідзе стваральная, цяжкая сялянская праца. Таму тут гэты спакой, таму цішыня. Проста здаецца, што не можа быць, каб нейкае ліха парушала гэтую працавітую атмасферу асенняй вёскі.

І ліст, што ляжыць у маёй кішэні, аж пячэ сваім зместам. Бо прыкра падумаць, што прывяло мяне ў Сухінічы людское няшчасце, што родныя браты — Ян і Міхал Пуцілоўскія — дзеці адной маці, не могуць жыць па-братэрску. Чаму? Вось менавіта — чаму? Я таксама хацеў бы знайсці нейкі пераканаўчы адказ на гэтае пытанне: чаму брат брату ваўком да зубоў скача? З лісту, нейкага заблытанага, як бы пісанага ў гарачцы, перапоўненага злосцю і жаданнем помсты, з гэтага лісту нічога сэнсоўнага здагадацца я не змог.

Нейкі школьнік паказвае мне хату малодшага з Пуцілоўскіх — Яна. «А гэты старэйшы — Міхал, — паясняе, — жыве два дамы далей». Жылы будынак Яна Пуцілоўскага скромненькі, відаць, яшчэ даваенны. За невялічкімі аконнымі шыбамі — не першай чысціні белыя заслонкі. Дзверы пад замком, на панадворку адзінока распласціўся воз і... болей нічога — ні куркі, ні гусяняці, ні сабакі. Спыняюся ля велізарнай, на бетонных слупах стадолы (як тутэйшыя гаспадары называюць сялянскае гумно), спыняюся таму, што гэтая стадола, як пазней аказалася, з'яўляецца даволі істотным элементам сваркі.

На суседнім панадворку нейкі гаспадар разгружае воз з мяшкамі бульбы. Карыстаюся нагодай.

— У іх не разбярэш. Адны кажуць, што старэйшы крыўдзіць малодшага, а другія, што малодшы пастаянна дакучае старэйшаму, бо піша на яго скаргі, міліцыю насылае.

Тут мне прыпомніліся словы мясцовага богаслужыцеля, якога я сустрэў на дарозе ў Сухінічы.

— Вы заступіцеся за гэтага малодшага, Івана, — гаварыў ён. — Гэта няшчасны чалавек. Ён хворы і адзінокі. Брат яго крыўдзіць.

— Калісьці жылі яны разам, — гаворыць далей селянін, — бацька і іх двух, бо маці іх памерла яшчэ перад вайной, калі гэты Янка быў зусім маленькім дзецюком. Жылося ім добра, бо гаспадарку мелі вялікую — звыш 16-ці гектараў, а бацька іх — Ян Пуцілоўскі — у міжваенны час і пасля вайны — аж да смерці атрымліваў ад «жонду» нейкую пенсію і то даволі высокую. Калі памер? Нядаўна, на весну гэтага года. Але раней яшчэ натарыяльна падзяліў свой маёнтак паміж абодвума сынамі.

З ГРН-аўскіх рэестраў вынікала, што старэйшы і ўжо шэсць год жанаты Міхал, якому зараз 51 год, атрымаў ад бацькі 8,25 га, а адзінокаму Янку, якому зараз 33 гады, дасталося на 7 сотак больш. Няўжо з-за гэтага старэйшы брат адчуў сябе пакрыўджаным?

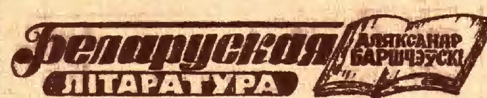
— Пане, — зацягнуўшыся маім «гевонтам», расказвае селянін, — адна камедыя выходзіць з таго, што яны тут чаўпуць. Суд падзяліў паміж імі вось гэтую стадолу. Дык Міхал перагарадзіў яе. Янку гэта не спадабалася. Прывёз аднекуль фатографа і загадаў яму абфатаграфаваць з усіх бакоў гэтую стадолу, каб пасля быў «довуд жэчовы».

За вёскай у полі адшукаў я малодшага Пуцілоўскага. Маленькі, засушаны чалавек у абарванай вопратцы глядзеў на мяне запалоханымі вачыма.

— Я хворы, інвалід трэцяй групы, — гаворыць ён. — Пяць год таму назад адзін сусед ударыў мяне ў вясковым клубе, я ўпаў і было патрасенне мазгоў. Ад таго часу не магу прыйсці ў сябе. А з братам? Ён мне жыць не дае, нападае на мяне, карову атруціў, я баюся вечарам на вуліцу паказацца. Чаму? Або я ведаю. Выгнаць мяне хоча. Ці праўда гэта? Яны ж ужо трэці год жывуць асобна, кожны на сваім. Навошта ім сварыцца? Цікава, што на ўсё гэтае старэйшы Пуцілоўскі? Знаходжу яго далёка на хутары пры капанні бульбы. Побач пасвяцца дзве каровы, адна авечка і адзін конь — цэлая маёмасць 8-гектаровага гаспадара. Скупавата. А ён сам — высокі, плячысты, здаровы селянін. Пры сваім малодшым браце выглядае як казачны асілак.

— Ну, гаварыце, выкладвайце свае прэтэнсіі, — звяртаюся да абодвух Пуцілоўскіх. Малодшы хутка паўтарае ўсё тое, што сказаў раней ды яшчэ дадае:

— Яго разам з жонкай ужо раз засудзілі за тое, што знуткаваліся нада мною. Цяпер вось ён карыстаецца стадолай, а пазыкі, якую я ўзяў на яе пабудову, плаціць не хоча. Я ўсё сам мушу, самагонку мне падстаўляе, каб толькі мяне ўтробіць.

Перыяд Вялікага княства Літоўскага

ЮРЫДЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА

Літоўскі статут. Літоўскі статут з'яўляецца класічным узорам юрыдычнай літаратуры. Быў ён папярэджаны ў Вялікім княстве Літоўскім сотнямі, нават тысячамі дагавораў, грамат, судзебнікаў, якія паявіліся ў розных гарадах беларускіх земляў пасля распаду Кіеўскай Русі. Палітычнага права для ўсёй беларускай зямлі не было. Кожны князь або асобныя гарады кіраваліся сваімі законамі, сваім правам. Законы гэтыя былі вельмі розныя. За адзін і той жа ўчынак, у залежнасці ад таго, дзе гэта было, маглі віноўніка павесіць або прымяніць зусім нязначную кару.

Першай спробай увядзення аднолькавых законаў для ўсёй беларускай зямлі быў судзебнік караля Казіміра з 1468 г. Судзебнік быў напісаны на беларускай мове і ўносіў у мясцовае заканадаўства многа істотных элементаў.

Судзебнік гэты адзначаўся выключнай суровасцю. Адносілася яна асабліва да зладзейства. Між іншым, у судзебніку гаварылася: «Над злодзеем літасці не мець», «Усякага, хто ўкраў паўканя або карову, павесіць», «Як украдзе паўпалціны, дык нават калі гэта будзе першая кража, павесіць».

Судзебнік караля Казіміра, так, зрэшты, як і ўсе праўныя акты, падрыхтавалі глебу да стварэння ўніверсальнага заканадаўчага акту — быў ім Літоўскі статут, які, ужываючы сучаснага тэрміну, можам умоўна назваць канстытуцыяй. Літоўскі статут меў тры рэдакцыі. Першая з іх, звязаная з каралём Сігізмундам І, была створана ў 1529 годзе.

Другая рэдакцыя паявілася пры каралі Сігізмундзе ІІ Аўгусце ў 1566 годзе.

Трэцяя, найпаўнейшая рэдакцыя Літоўскага статута была створана ў 1588 годзе пры каралі Сігізмундзе ІІІ. Рэдакцыя гэтая, як і папярэднія, была створана на беларускай мове, пазней пераклалі яе таксама на польскую мову. Першае выданне трэцяй рэдакцыі статута дайшло да нашых дзён у даволі вялікай колькасці экземпляраў. Галоўным дэвізам статута, дэвізам, які паяўляецца ў тэксце многа разоў, была справядлівасць.

На адваротным боку тытульнага ліста быў змешчаны партрэт Сігізмунда ІІІ. Далей ішоў каралеўскі ўказ па латыні аб даручэнні падканцлеру Вялікага княства Літоўскага справы друку статута. Яшчэ далей быў змешчаны каралеўскі прывілей, у якім між іншым гаварылася: «Гэты статут права Вялікага княства Літоўскага гэтым прывілеем падцвярджаем і ўсім станам Вялікага княства Літоўскага да ўжытку на ўсе часы патомныя выдаем». Прывілей быў закончаны подпісам: «Пісан у Кракаве лета божага нарожэння 1588 месяца генвара 28 дня. Сігізмундус рэкс, Лев Сапега, падканцлерый Велікого князства Літовского, Кгабрыем Война пісар».

Апрача гэтых дзелавых дакументаў былі ў статуце змешчаны матэрыялы эмацыянальнага тыпу. Былі яны формай сярэдневяковага феадальнага сервілізму, пафаснай пахвалы, скіраванай у адрас высокапастаўленых. І так, Леў Сапега дзякаваў каралю за вялікі дар — статут і за даручэнне яму выдаць гэты гістарычны акт.

Сапега дзякаваў і славіў караля, а бліжэй невядомы прыдворны паэт Андрэй Рымша дзякаваў і славіў Сапегу. Прывядзем тут частку сервілістычнага верша Рымшы, змешчанага ў статуце:

«Всё можем своім оком, лацно обачіті,
Должыню і шырыню шнуром
позначіті,
І чоловека можэм познаті по твары,
Але где цнота собе обрала оселость
Там ростроп есть до всего, і мужская
смелость...»

і далей:

«Жывете Сапегове, всі многіе лета,
Ваша слава слыті будет, покуль
станет света».

Сярод матэрыялаў, якія непасрэдна не адносіліся да асноўнага праўнага тэксту статута быў яшчэ зварот — пажаданне Сапегі, каб новы статут прычыніўся да распаўсюджвання справядлівасці і ліквідацыі крыўды ды бяспраўя.

Далей знаходзілася асноўная частка статута — праўна-юрыдычныя законы. Тэкст гэты складаўся з 14 раздзелаў.

Тэкст статута наогул добра прадуманы і выважаны. Адзначаўся паслядоўнасцю і ўнутранай логікай.

Пачынаецца статут сурова, феадальна. Адзін з артыкулаў гаворыць, што злачынствы, скіраваныя супраць асобы караля, будуць пакараны смерцю не толькі самога злачынцы, але і яго дзяцей. Крыху далей ідзе артыкул, які гучыць вельмі дэмакратычна. Паслухайма: «Тэж уставуем, іж ніхто ні за чыйкольвек учынак не мает каран і сказован быті, только тот, который в чом сам вінен зостанеть кгдыж того право божое і справедлівость хрыстіянская учіть, яко жэ так хочэм меті обы ні отец за сына ані сын за отца, кром ображэнія маестату нашого і рэчі посполітой здрады яко вышэй около того есть опісано, ані жона за мужа, ані муж за жону, так теж брат за брата, отец і матка за дочку, а дочка за матку або отца, сестра за сестру, і жадных прырожаных, і слуга за пана, пан за слугу і ніхто іный ні за чый выступ маеть терпеті і каран быті».

Значыць, што кожны адказвае за сябе і ў ніякім выпадку злачынства аднаго чалавека не можа абцяжваць іншага чалавека.

Статут гаварыў таксама аб нетыкальнасці і цэласнасці граніц княства, якія ў выпадку парушэння іх ворагамі будуць забяспечаны сілаю.

У гэтым раздзеле быў таксама артыкул капітальнага гістарычнага значэння, вызначаў ён беларускай (тут яна названа рускаю) мове ролю мовы дзяржаўнай: «А пісар земскій маець по руску літэрамі і словы рускімі все лісты, выпісы і позвы пісаті а не іншым языком і словы».

Да характарыстыкі іншых артыкулаў Літоўскага статута пяройдзем праз тыдзень.

Прыемны ўспамін

Мінулае лета напэўна застанецца надоўга ў памяці дзетвары і школьнікаў з Войшкаў Бельскага павета. Па-першае, у месяцы ліпені — найбольш працавітым месяцы ў сяле, бо то і трускалкі, і сена, і жніво — кіраўнік мясцовай пачатковай школы Аляксандр Барташук арганізаваў дзяцінец звыш 40 дзяцей. Заняткі ў асноўным праходзілі ў школьным будынку, але час ад часу дзеці адпраўляліся і на экскурсіі ў бліжэйшы лес. А там быў сапраўдны шалаш. Наколькі прыемна было ля яго — сведчыць здымак.

Па-другое, мінулае лета ў гарцэраў з Войшкаў і суседніх сёл было сапраўды надзвычайным не толькі з-за гарачага сонечнага надвор'я і блізкай ракі Нарвы, але і таму, што тут адбылося займальнае мерапрыемства — «Спатканне рабінзонаў». На ўрачысты касцёр гэтага мерапрыемства сабраліся гарцэры з навакольных школ. Прыехала з Галоўнага штаба ЗГП з Варшавы гарцмістр В. Баярская, а з Беластока прыбыў намеснік каменданта беластоцкай харугві ЗГП З. Амільян. Да позняй ночы ішлі займальныя гарцэрскія гульні і вясёлыя песні. І то ў лесе. Сапраўды — па-рабінзонаўску! (мг)

Старэйшы Пуцілоўскі стаіць побач, твар у яго дрыжыць ад стрымванай злосці, вочы страляюць помстай. Не вытрымаў:

— Гніда ты! — закрычаў. — Я ж цябе на сваіх руках выгадаваў! Працаваў, як вол. І дзедам астаўся. З бацькоўскай хаты мусеў уцякаць. Я сабе за 30 тысяч, — звяртаючыся ўжо да мяне, выкідваў з сэрца свой жаль, — купіў старэнькі дом ад аднаго селяніна. Выцягаў заробаны, як сабака. А ты, — зноў да брата, — чаго мяне праследуеш?!

А той у адказ:

— Бо я баюся, што ён мяне заб'е. Жыву, як той жабрак!

— Нябось, хапае табе грошай, каб фатографаў з Саколкі на таксоўках у Сухінічы прывозіць і сакольскага пісара, што табе ўсе гэтыя заявы і скаргі піша, па 300 злотых за адну пісульку заплочваць — на гэта табе хапае!..

І так цягнецца гэтая бессэнсоўная сварка, з якой, апрача злосці, нічога не вынікае. Без міліцэйскага расследавання, думаю, тут нічога не разбярэш. А камендант шудзялаўскай міліцыі бездапаможна раскладае рукі.

— Шчыра кажучы, гэтыя Пуцілоўскія, асабліва той малодшы, Ян, ужо нам тут надакучылі. Няма тыдня, каб не займаліся мы іх справай. Бачыце, ужо і да вас дабраліся. Заявы плывуць да нас то ад іх самых, то ад суда, то ад пракуратуры. Найбольш піша Ян Пуцілоўскі. На ўсіх скардзіцца, не выключаючы нашых міліцыянераў. А пракурор у яго скаргах ніколі не знаходзіў асноў, каб пачаць фармальнае абвінавачванне. Проста сямейныя сваркі.

І яшчэ адзін голас — сакратара прэзідыўма ГРН у Бабіках:

— У іх, калі яшчэ жылі разам, дайшло да таго, што кожны з братоў, калі ішлі спаць, клаў пад свой ложак навостраную касу. Так не верылі адзін другому.

Можа гэта адзіночны, нетыповы выпадак? Аказваецца, на жаль, што не. Сакратар расказвае вось пра чатырох братоў, якія прагналі з хаты, каб па чужых людзях бадзялася, 80-гадовую родную маці. Дык няма спакою ў спакойнай, запрацаванай вёсцы. І аж хочацца верыць, што тут ужо дзейнічае шматлюдны гурток ЗСЛ і ЗМВ, што ёсць партыйная арганізацыя, што існуе сельскагаспадарчы гурток, вясковы клуб, школа... Чаму гэтыя палітычныя і грамадскія арганізацыі прынамсі раз у год не зоймуцца абмяркоўкай балючых людскіх спраў, чаму не накіруюць іх на разгляд пагаднаючай камісіі, якая існуе пры грамадскім камітэце фронту адзінства народа ў Бабіках, чаму? Ці тое, што брат брату ваўком або сын маці нягоднікам стаецца — гэта не праблема, не грамадская праблема?! Навошта дапушчаць, каб людзі трацілі час і грошы на пошукі «праўды» недзе «вышэй», каб у «павеце», у «ваяводстве» дамагаліся вырашэння спраў, якія толькі ў сябе на месцы вырашыць можна?! Вось як у выпадку Пуцілоўскіх. Ян хоча сваю гаспадарку перадаць дзяржаве за пажыццёвую пенсію. Трэба яму ў гэтым дапамагчы.

ВІКТАР РУДЧЫК

Аб Крулёвым Мосце немагчыма пісаць без сентыменту. Ужо нават калі з пагорка, на які ўзбягае шаша з Беластока, каб зараз жа апусціцца ў нешырокую даліну ракі Плоскі, глядзіш на гэтую і суседнюю з ёю вёсачку Калодна, адчуваеш тхненне прытульнасці і цішыні.

У грамадскай радзе наведвальнікаў многа, вядома: асноўныя палявыя работы закончаны, і сяляне часцей заглядаюць да сваіх уладаў. Сакратар рады Люба Пракаповіч і грамадскі аграном Кацярына Лукашэвіч на самым пачатку заўважаюць, што зямля тут слабенькая: пяскі V і VI класа. Значыць, з ураджаямі занадта не разгонішся. Але гэты год выдаўся збожжавы.

— Прадстаўляеце, — гаварыла аграном, — на нашых пясках сяляне ў сярэднім сабралі па 20 цэнтнераў з гектара, а на доследных участках — дык і па 24 цэнтнеры. І надта ж ладна ў гэтую восень прайшоў абмен пасяўнога збожжа. Выменялі 40 030 кг «данькоўскага залатога» і «данькоўскага селекцыйнага». Гэтыя гатункі жыта даюць на тутэйшых глебах у сярэднім па 24—25 цэнтнераў з гектара. Толькі вымагаюць інтэнсіўнага штучнага ўгнаення. Амаль 100% пасяўной плошчы засеялі сяляне высокакваліфікаваным зернем.

У тутэйшых гаспадароў вялікі попыт на пародзістае высокамалочнае быдла. І то асабліва ў гэтым годзе. Здаецца, што ўсё пачалося з заснавання ў Крулёвым Мосце ў мінулым годзе пункту скупкі малака — злеўні. У першым квартале сяляне даставілі ў злеўню 73 900 літраў малака, а ў другім квартале — 134 800 літраў. План скупкі перавысілі на 164,9% у параўнанні з мінулым годам. Тут цяпер найвышэйшы паказчык скупкі малака ў цэлым Беластоцкім павеце! Трэба будаваць добрую сучасную злеўню. Грамадскай радзе гэта не пад сілу. Аб пабудове павінна падумаць беластоцкая малочная спулдзельня.

Нядрэнна таксама выглядае справа з кантрактацыяй і дастаўкай кормнікаў. Дастаўляюць іх сяляне больш, чым прадбачвае план. Вось, напрыклад, Аляксандр Савіцкі і Нікадзім Вільчынскі з вёскі Сафіполь штогод дастаўляюць па 10 і больш кормнікаў.

Моладзь з тутэйшых вёсак пераважна вучыцца або працуе ў Беластоку. Але не ўся. Прыбывае маладых гаспадароў, якія вырашылі працаваць на сваім палетку, і то працаваць удумліва і з добрым вынікам. Вось, напрыклад, у Залуках Рыгор Рагач — малады гаспадар, яму 27 год. А збожжа ў гэтым годзе сабраў каля 24 цэнтнераў з гектара, залажыў плантацыю трускалак.

Развітваюся з маімі размоўцамі. Пакідаю гэты зацішны куточак з думкаю, што і сюды пранікла ажыўляючае веянне новага, і яно ўжо прынясло плён.

Мікалай Гайдук

КЛУБЫ „РУХ" —1971

У гэтым годзе на Беласточчыне культурную дзейнасць пачало 371 клуб «Рух», у якіх дзейнічае 408 розных гурткоў зацікаўлення (мастацкія, брыджавыя, шахматныя, мадэліравання і г.д.), 127 гурткоў мастацкай самадзейнасці і 167 бібліятэчных пунктаў.

Зараз на беластоцкай зямлі ўсе клубы «Рух» маюць тэлевізары, радыёпрыёмнікі, адаптары, 70 магнітафонаў. Пры дапамозе гэтых шматлікіх сродкаў цяпер без лішніх турбот і лягчэй арганізоўваць культурныя мерапрыемствы.

У гэтым культурна-асветным годзе накрэслены наступныя напрамкі дзейнасці клубаў «Рух»: папулярызацыя чытальніцтва прэсы і кнігі, мастацтва і фатаграфіі, музыкі і танцаў, тэатру і іншых. У клубах прадбачваецца арганізаванне шматлікіх сустрэч з журналістамі і дзеячамі.

Мастацтва і фатаграфія будзе тэмай многіх конкурсаў, як напрыклад, конкурс малюнкаў для дзяцей пад загалоўкам «Я і мой клуб», конкурс для фотааматараў пад загалоўкам «Маладая вёска ў фотааб'ектыве», а таксама будуць арганізаваны аб'язныя выстаўкі мастацкіх рэпрадукцый на тэмы «Партрэт», «Дзіця і кветкі», «Звычайны дзень» і г.д. Музыка і танцы будуць папулярызавацца праз арганізаванне канцэртаў Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра, навучанне танцаў і г.д. Будуць арганізаваны ў клубах сустрэчы з акцёрамі Дзяржаўнага тэатра імя А. Вянгеркі і Дзяржаўнага тэатра лялек з Беластока.

Апрача таго, у клубах будуць арганізаваны чарговыя конкурсы на «Найлепшы вясковы клуб 1971», «Сям'я ў клубе» і «Бліжэй тэатру», плебісцыт «Гаспадар клуба 1971», акцыі «Моладзь» і «Замак» і іншыя.

Новы культурна-асветны год будзе багаты цікавымі мерапрыемствамі.

Янка Цялушэцкі

ДА 150 ГАДАВІНЫ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

АБАРОНЦА ПАНІЖАНЫХ і АБРАЖАНЫХ

«Людзі могуць быць вельмі добрымі і шчаслівымі, не страціўшы здольнасці жыць на зямлі. Я не хачу і не магу верыць, каб зло было нармальным станам людзей».

Ф. М. Дастаеўскі

Федар Міхайлавіч Дастаеўскі належыць да кагорты самых выдатных пісьменнікаў XIX стагоддзя. А. М. Горкі лічыў, што «геніяльнасць Дастаеўскага непадважальная, па сіле выяўленчасці яго талент роўны, магчыма, толькі Шэкспіру».

Нарадзіўся Ф. М. Дастаеўскі 11 лістапада 1821 года ў сям'і лекара, які працаваў у шпіталі для бедных у Маскве. Бацька будучага пісьменніка паходзіў з сям'і духоўнага, а маці з купецтва. Бацька ў 1828 годзе дабіўся звання двараніна, набыў у 1831 годзе невялічкі маёнтак у Тульскай губерні, вельмі жорстка абыходзіўся з сялянамі. Даведзеныя да крайнасці яго здзекамі, сяляне забілі ў 1838 годзе бацьку Дастаеўскага. Федар Дастаеўскі пасля заканчэння ў 1843 годзе ваенна-інжынернага вучылішча ў Пецярбургу толькі адзін год працаваў у вывучанай ім прафесіі. Пакінуў яе і з 1844 года ўсяцэла заняўся літаратурнай дзейнасцю. Ужо першая яго аповесць «Бедныя людзі» (1845) адразу звярнула на сябе ўвагу і чытачоў і літаратурнай крытыкі. У ёй асабліва моцна прагучаў голас маладога пісьменніка ў абароне простага, малога чалавека, прыдушанага і абяздоленага царскімі ўладамі і багачамі. Вядучы рускі крытык дэмакратычнага напрамку В. Р. Бялінскі, высока ацэньваючы гэтую аповесць, падкрэсліў, што яе аўтар у бяспраўнай і загнанай асабовасці адкрыў вялікую чалавечнасць.

Неўзабаве выходзяць з друку наступныя аповесці Ф. М. Дастаеўскага «Двайнік», «Гаспадыня», «Белыя ночы», «Нетачка Нязванава». У іх, побач з рэалістычным паказам трагічнага лёсу маленькіх людзей, паяўляюцца ўпершыню спецыфічныя рысы творчасці пісьменніка, якія ў пазнейшы час будуць пераважаць у яго творах: паглыблены псіхалагізм, аналіз раздваення людской свядомасці, надзвычайнасць характараў і сітуацый.

Ф. М. Дастаеўскі пачынае цікавіцца ідэямі сацыялізма. Ён наведвае сходы гуртка М. В. Петрашэўскага, у якіх прымалі ўдзел прадстаўнікі перадавой рускай інтэлігенцыі таго часу. Удзельнікі гэтых сходаў абмяркоўвалі розныя праблемы рэвалюцыйнага пераўтварэння грамадскага ладу ў царскай Расіі. У 1849 годзе Ф. М. Дастаеўскі разам з іншымі ўдзельнікамі гуртка быў арыштаваны і пастаўлены пад суд. Яго засудзілі на пакаранне смерцю. У апошнюю мінуту перад расстрэлам цар змяніў смяротны прысуд чатырма гадамі катаргі, а пасля яе адбыцця — прымусовае служэнне радавым у царскай арміі. У калядную ноч 1849 года ён разам з іншымі арыштантамі, закаваны ў кандалы, быў адпраўлены па этапах на 10 год у Сібір.

Страшны час катаргі і ссылкі, калі паводле слоў самога пісьменніка, ён «быў пахаваны жыўцом і замкнуты ў труне», знайшоў адлюстраванне ў яго «Запісках з Мёртвага дому» (1862). У іх Ф. М. Дастаеўскі праўдзіва прадставіў жудасць царскай катаргі, здзекі над чалавечай асобай, жорсткасць і дзікасць панаваўшых там звычаяў. Гэты твор І. В. Тургенеў па сіле ўздзеяння параўнаў з «Пеклам» А. Дантэ, а А. І. Герцэн са «Страшным судом» Мікеланджэла.

Пасля вяртання ў Пецярбург пісьменнік публікуе раман «Паніжаныя і абражаныя» (1861), дзе знайшлі адлюстраванне жорсткія супярэчнасці вялікага горада, прыгнёт багатымі распуснікамі паніжаных і абражаных беднякоў.

Ф. М. Дастаеўскі. Гравюра В. Фаворскага.

Ён актыўна ўключаецца ў тагачаснае літаратурнае жыццё Расіі, займаецца выдаваннем часопісаў («Время», закрытае царызмам у 1863 г., і «Эпоха», закрытая ў 1865 г.), выступае з публіцыстычнымі і крытычнымі артыкуламі, піша новыя аповесці і раманы. Аднак у яго поглядах назіраецца рэзкі адыход ад рэвалюцыйных ідэй. Ён заклікае да яднання дваранства і народа, да «ўсеагульнага духоўнага прымірэння» прыгнечаных з прыгнятальнікамі, а ў «Запісках з падполля» (1864) выступае са злоснымі нападамі на рэвалюцыянераў і сацыялізм. І ў той жа час Ф. М. Дастаеўскі асуджае капіталістычныя парадкі. У 1866 г. публікуе свой раман «Злачынства і пакаранне», у якім выразіў свой пякучы боль за зняважанага і паніжанага чалавека, якога капіталістычнае грамадства асудзіла на адзіноцтва і пакуты.

У рамане «Ідыёт» (1869) Ф. М. Дастаеўскі спрабаваў стварыць вобраз станоўчага героя, процілеглага жорсткаму і бруднаму свету драпежнікаў і славалюбаў, гандлярству і бесчалавечнасці тагачаснага грамадства. Аднак усе чэсныя і шляхетныя людзі — героі гэтага рамана — гінуць, не здолеўшы перамагчы воўчых правоў грамадства.

У 1872 годзе пісьменнік публікуе раман «Чэрці», у якім злосна заатакаваў тагачасны рускі рэвалюцыйны рух. Паводле А. М. Горкага, гэты твор — «самая таленавітая і самая злосная з усяе безлічы спробаў зняславіць рэвалюцыйны рух сямідзесятых гадоў».

У рамане «Падлетак» (1875) пісьменнік прадставіў пошукі і мітусню прадстаўніка маладога пакалення, які з дзяцінства быў апантаны прагай узбагачэння — «стаць Ратшыльдам».

У апошнім сваім рамане «Браты Карамазавы» (1880) Ф. М. Дастаеўскі на прыкладзе лёсу адной дваранскай сям'і раскрывае шырокую і трагічную карціну сучаснага яму грамадства, выкрывае пачварныя, скажоныя адносіны паміж людзьмі, іх хворыя і разгубленыя душы ва ўмовах улады грошай, нястрымнага праяўлення дзікіх, звярыных жаданняў, жудаснага эгаізму і душэўнай брыдоты.

Памёр Ф. М. Дастаеўскі 9 лютага 1881 года ў Пецярбургу.

Уздзеянне яго творчасці на сусветную літаратуру было і застаецца велізарным. Самыя лепшыя пісьменнікі Захаду з гонарам сцвярджаюць, што іх настаўнікам быў Ф. М. Дастаеўскі. Як заўважыў А. М. Горкі, у часы панавання капіталізму «павінен быў паявіцца чалавек, які ўвасобіў бы ў сваёй душы памяць аб усіх гэтых муках людскіх і прадставіў гэтую страшную памяць». Такім чалавекам і быў Ф. М. Дастаеўскі.

Мікалай Гайдук

КУТОК ГАСПАДЫНІ

ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

ЯШЧЭ ПРА ЗАПЯКАНКІ

Сёння працягваем нашу серыю запяканак.

ГРЫБНАЯ ЗАПЯКАНКА

На дзень раней намачыць 5—6 сушаных грыбоў. На другі дзень зварыць, нарэзаць палосачкамі. Абабраную бульбу (3/4 кг) нарэзаць тоўстымі скрылёчкамі і абварыць 5 мінут у кіпячай салонай вадзе. 4 яечкі зварыць, каб былі крутыя, абабраць, таксама нарэзаць скрылёчкамі. У каструльку, змазаную тлушчам і пасыпаную молатымі сухарамі класці пластамі бульбу, рэшткі смажанага або варанага мяса, грыбы і нарэзаную кружочкамі цыбулю, пасыпаць соллю і перцам. Апошні пласт бульбы заліць паўшклянкай смятаны, змешанай з грыбным выварам і лыжкай мукі, і ўставіць каструльку на паўгадзіны ў духоўку. Найлепш падаваць гэтую запяканку з кіслай капустай або агуркамі.

РЫБНАЯ ЗАПЯКАНКА

Філе рыбы (40 дэкаў) зварыць у пасоленай вадзе разам з цыбуляй, лаўровым лістом, некалькімі зёрнамі перцу. Рыбу абсушыць на сіце і дробненька нарэзаць. Шклянку зваранага рысу вымяшаць з лыжкай масла, баначкай абсушанага на сіце зялёнага гарошку, зваранай рыбай, ды пяццю добра збітымі бялкамі. Масу асцярожна вымяшаць і палажыць у каструльку, змазаную тлушчам і пасыпаную молатымі сухарамі. Пасыпаць зверху сцертым на тарцы жоўтым сырам і ўставіць у гарачую духоўку мінут на 20. Найлепш падаваць такую запяканку з салатам з морквы, хрэну і яблыка.

РЫСАВАЯ ЗАПЯКАНКА З ЯБЛЫКАМІ

Закіпяціць шклянку вады з 1,5 шклянкай малака. Дадаць паўтары шклянкі перапаласканага рысу і варыць 5 мінут, пасля чаго каструльку загарнуць у газеты, фолію і коўдру, ды так пакінуць на 2—3 гадзіны. 1 кг яблыкаў-антонавак абабраць і выняць з іх сярэдзіну. Парэзаць на часткі, палажыць іх у каструльку, даліць крыху вады і разварыць яблыкі. Пасля гэтага дадаць паўшклянкі цукру і ванілін, зняць з агню.

Звараны рыс вылажыць у міску, дадаць сцёртыя з трыма лыжкамі цукру тры жаўткі, сцертую лімонную скурку, і збітыя на цвёрдую пену бялкі. Лёгка вымяшаць.

У змазаную тлушчам тартаўніцу палажыць палову рысу, пасля яблыкі, пасля рэшту рысу, паставіць у гарачую духоўку. Пячы паўгадзіны. Гатовую запяканку пасыпаць цукрам, або яшчэ лепш паліць збітай з цукрам смятанкай.

Раім рабіць вам часцей запяканкі: работы найчасцей нямнога, а прыемнасці шмат: усё ж нейкае новае блюда, усё ж інакш.

Гаспадыня

ГЮНТЭР ЛЕЙС

Гюнтэр Пейс — заходнегерманскі журналіст, дакументальная аповесць якога друкуецца ніжэй, прыклаў шмат працы, каб расшыфраваць загадку, што звязана з ацэнкай аднаго важнага гістарычнага эпізода. Да апошняга часу было прынята лічыць, што замах на жыццё Гітлера ў лістападзе 1939 года быў інсцэніраваны самімі нацыстамі. Нацысты ахвотна ўжывалі метады палітычнай правакацыі. Прыклад такой правакацыі — падпал рэйхстага, які быў выкарыстан як прычына для масавага тэрору. Акалічнасці замаху, у выніку якога, нягледзячы на вялікія разбурэнні, не пацярпеў ніводны буйны чыноўнік «трэцяй імперыі», міжволі выклікалі падазрэнні. Афіцыяльная гітлераўская прапаганда прыпісала гэты замах брытанскай разведвальнай службе, якая, як было даказана, да гэтай акцыі дачынення не мела.

Вечарам 8 лістапада 1939 года завадатары нацысцкай партыі Германіі сышліся на сваё штогадовае зборышча ў піўным бары Бюргербраў ў Мюнхене. Яны сядзелі ў вялікай зале з калонамі і, нібы загіпнатызаваныя, слухалі традыцыйную прамову фюрэра.

Гітлер і яго галоўныя падручныя паспешліва пакінулі залу а дзесятай гадзіне. Праз дванаццаць мінут, у калоне, за якой зусім нядаўна стаяў Гітлер, узарвалася магутная гадзіннікавая бомба. Калона захісталася і рухнула, разнёсшы ўшчэнт трыбуну і крэслы, што стаялі вакол. Забіта было сама меней шасцёра «старых камрадаў» і 63 паранены.

Хто падклаў бомбу? Чаму? І як здарылася, што яму не хапіла ўсяго 12 кароткіх мінут? Была гэта задума адзіночкі ці змова цэлай арганізацыі?

Я быў дванаццацігадовым хлопчыкам у тую ноч 8 лістапада 1939 года. Як і большасць хлапчукоў у нацысцкай Германіі, я быў членам «Гітлерюгенда», і мая галава была набіта нацысцкай прапагандай.

На наступны дзень нам паведамілі, што Гітлера выратавала святая божая сіла, што неадступна за ім сачыла. Нейкі тайны голас з неба, даступны толькі аднаму фюрэру, загадаў яму пакінуць Бюргербрау да выбуху. І хаця гэта версія была шыта белымі ніткамі, тое-сёе гаварыла ў яе карысць. Факт, што ў папярэднія гады Гітлер ніколі не пакідаў залу так рана. У яго ўвайшло ў звычку пасля сваёй прамовы некаторы час пасядзець, выпіць піва з партыйнымі бонзамі — «сваімі старымі баявымі таварышамі», як ён называў іх. У той памятны вечар ён не толькі пайшоў адразу ж пасля сваёй прамовы, але сама прамова была прынамсі на паўгадзіны карацейшая, чым звычайна.

Адначасова з гэтым міністэрства паведаміла некаторыя іншыя дэталі, у якія яно хацела прымусіць паверыць і нас, і ўвесь свет. Чалавек, які падклаў бомбу, сказалі мне, быў схоплен пры спробе перайсці швейцарскую граніцу. У ім апазналі камуніста па імю Георг Эльзер. Ён быў наёмнікам брытанскай разведкі, якая і ўчыніла ўсю гэту справу. Два брытанскія агенты былі схоплены на германа- галандскай граніцы. Гэта былі капітан Бест і маёр Стывенс.

Пакуль я ўбіраў у сябе гэту гісторыю, другія аглядальнікі надавалі ёй іншы сэнс. Вядомы амерыканскі журналіст Уільям Шырэр пісаў у сваім «Берлінскім дзённіку». «Так званы замах, безумоўна, падштурхне грамадскую думку на карысць Гітлера і падагрэе нянавісць да Англіі. Большасць з нас мяркуе, што ўсё гэта пахне другім падпалам рэйхстага».

Іншымі словамі, Шырэр хацеў сказаць, што нацысты, відаць, падстроілі гэты выбух у піўной самі з мэтай, папершае, паказаць, што Гітлер нібыта неўміручы, па-другое, настроіць публіку ў падтрымку будучай вайны з Англіяй. Гэта версія ўрэшце стала больш ці менш афіцыяльнай, расказвалася і пераказвалася амаль усімі вядучымі гісторыкамі таго часу.

Згодна з афіцыяльнай версіяй, гісторыя пачалася ў лагеры Дахау ў 1939 годзе. Георг Эльзер быў інтэрніраван там разам з тысячамі камуністаў і іншых палітычных зняволеных у канцы 30-х гадоў. Ён быў выдатны цясляр і майстар на ўсе рукі, і менавіта гэтыя яго якасці прывялі да яго гестапа, калі ўзнікла неабходнасць знайсці ўяўнага злачынцу. Гестапа абяцала яму свабоду, калі ён сыграе ролю. Ён згадзіўся. Ён зрабіў бомбу, падклаў яе пад наглядам гестапа ў піўной, устанавіў выбуховы механізм, паціснуў рукі паважаным афіцэрам гестапа і паехаў да швейцарскай граніцы. Пасля гэтага ён знік з арэны гісторыі.

Усё гэта проста і ўсё не проста. Канец вайны застаў мяне ў амерыканскім лагеры для ваеннапалонных непадалёку ад Франкфурта спалоханым падлеткам, усе мары якога рухнулі. Навокал мяне ляжала ў руінах мая Германія, краіна, якой Гітлер абяцаў сусветнае панаванне. У мяне больш не было ілюзій наконт Гітлера і нацызму. Я добра ўсведамляў, што нацызм быў бедствам для Германіі і для немцаў, уключаючы мяне самога. Усё, што ўбівалі мне ў галаву нацысцкія лідэры, было, як я зразумеў, хлуснёй.

Я больш не верыў фашысцкай версіі

ТРЫБУНА чытачоў

СЯМ'Я «ТРЭПСАЎ»

У вёсцы Кленікі жыве адна сям'я, якую называюць «трэпсамі». Жывуць яны ляніва і нядбайна. Пра сваю гаспадарку яны не праяўляюць жадных клопатаў. Жыта неяк пасеюць, але сабраць яго не прыбярушча. І так стаіць пачарнелае жыта на полі, пакуль снег яго не прыкрые. Бульба замярзае нявыкапаная. Аднак ёсць адна справа, якой яны займаюцца. Гэта прадаванне гарэлкі. Гэты тавар можна набыць там у кожную пару дня ці ночы. Няма каму заняцца гэтымі людзьмі і накіраваць іх на добрую дарогу.

Чытачка з Гайнаўшчыны

ЧАМУ НЕ ЗАЯЗДЖАЕ?

Чаму ў Стары Корнін не заязджае кінаперасоўка? Чаму і па якой прычыне карнянцы пазбаўлены такога карыснага культурнага мерапрыемства? А да Старога Корніна (Гайнаўскі павет) і добрая дарога і ёсць выгодная школьная зала. З гэтымі пытаннямі ад імя насельніцтва вёскі, а перш за ўсё ад імя моладзі, звяртаюся да акруговага праўлення кіно ў Беластоку. Чакаем адказу. (В. С.)

ВУЧНЁЎСКІ ЧЫН

Вучні беларускага ліцэя і вучні пачатковай школы № 5 у Гайнаўцы прыступілі да працы грамадскім чынам у гонар VI з'езда партыі. Зараз грамадскім чынам будуюць яны спартыўную пляцоўку. Дагэтуль вучні выканалі грамадскім чынам працу вартасцю 40 тысяч злотых. (яц)

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Сусед забараняе мне ставіць плот нанава ў месцы, на якім ён дагэтуль стаяў. Як вырашыць гэту спрэчку ў абставінах, калі сусед не хоча па добрай волі ўстанавіць мяжу?

АДКАЗ: Размежаванне праводзіць павятовае бюро геадэзіі і сельскагаспадарчых устаноў, якое дзейнічае пры павятовай радзе нарадовай. І да яго трэба звярнуцца ў гэтай справе.

Бюро геадэзіі ўстанаўляе мяжу, а калі між зацікаўленымі бакамі не дойдзе да згоды, кіруе справу ў суд, які канчаткова вырашае справу.

«СПЭНД»

Дубічы Царкоўныя маюць ужо пункт скупкі жывёлы. На гэту мэту выдзелена палавіна кароўніка колішняга сельгаскааператыва. Яшчэ летам ГС у Кляшчэлях пачаў уступныя працы пры пабудове «спэнду»: даў сваіх работнікаў і матэрыялы. А працы было шмат. Трэба было рабіць усё новае або перарабляць. Як у сярэдзіне будынка, так і звонку. Былі зроблены агароджы, падлога, сходкі і рампа. Пры гэтых працах была таксама арганізавана два разы праца грамадскім чынам. Цяпер жыхарам вёскі і навакольным выгада: прадаваць жывёлу блізка, амаль на месцы.

Ініцыятарам пабудовы «спэнду» ў Дубічах Царкоўных быў мясцовы прэзідыум ГРН.

М. Панфілюк

КАЛЁНІІ

У вёсцы Вітава (Гайнаўскі павет) у гэтым годзе былі закончаны работы пры падзеле калёній. Дагэтуль існавала тут церасналосіца. Яна стрымлівала развіццё вёскі, не давала палепшыць ураджаі зерневых культур і павялічыць жывёлагадоўлю. На свае вузкія палоскі сяляне не маглі ўвесці навейшыя машыны і прылады. Цяпер работа пойдзе па-новаму. Нядаўна ў некаторых калёніях былі зроблены папраўкі. Прыязджала ў гэтай справе спецыяльная камісія. Але, агульна беручы, сяляне задаволены падзелам.

М. Дубовік

ЗВЕСТКІ СА ШКОЛЫ

Нядаўна школьнікі з Крыўца, Гайнаўскага павета, хадзілі капаць бульбу ў мясцовай спулдзельні прадукцыйнай. Вучні старэйшых класаў (больш 40 асоб) працавалі на полі на працягу 8 гадзін.

* * *

Вучні крывецкай школы ўжо другі год вучацца фатаграфаваць. У школе абсталяваны фатаграфічны кабінет. Дагэтуль вучні старэйшых класаў навучыліся не толькі фатаграфаваць і выконваць фотаздымкі, але і абслугоўваць фільмовую камеру. Цяпер школа мае два кароткаметражныя кінафільмы, якія рабіліся ў школе і ў ваколіцы. (яц)

«ЛЯВОНІХА» У ПЛЁСКАХ

17 кастрычніка г.г. Плёскі наведала «Лявоніха». Раней члены мясцовага гуртка БГКТ падрыхтавалі да канцэрту клуб селяніна: зрабілі сцэну і лозунг «Сардэчна вітаем «Лявоніху» ў Плёсках».

Каля гадзіны 19^{00} да нашага клуба пад'ехаў зялёны самаход з артыстамі. Клуб ужо быў поўны. Ну бо хто ж ў Плёсках не ведае гэтай эстрады.

Канцэрт вельмі спадабаўся. А салістка эстрады Тэкля Вашчук так прыгожа спявала, што амаль усе свае песні вымушана была паўтараць. Плёскаўская моладзь і старэйшыя прыемна правялі вечар і вельмі прасілі, каб «Лявоніха» часцей да нас прыязджала.

Тэкст і фота: Л. Леанюк

Так, гэта яна — Тэкля Вашчук атрымала найбольш апладысментаў.

Усе глядзелі з найбольшым зацікаўленнем.

ЧЫТАЧ З ВЁСКІ ГАРОЧНА

Ваш ліст накіравалі ў агенцтва АБС. У «Трыбуне чытачоў» друкуюцца толькі матэрыялы, падпісаныя сапраўдным імем і прозвішчам, хоць на просьбу аўтара можам друкаваць яго матэрыял пад псеўданімам. «ТЧ» — сур'ёзная старонка, і ананімам у ёй не месца.

Сардэчныя ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка!

Мне 17 год. Яму — 19. Пазнаёміліся мы ў горадзе, дзе я вучуся. Жыву я ў вёсцы, а ў горад даязджаю. Юрка працаваў у тым самым горадзе, а цяпер жыве таксама ў сваіх бацькоў, у вёсцы. Пачаткова я адносілася да яго як да сябра, якога вельмі шанавала. І хоць ён меў да мяне большае пачуццё, я на гэта не звяртала ўвагі. Падабаўся мне характар Юркі, яго адносіны да мяне і другіх сяброўак. Праз нейкі час я пераканалася, што таксама пакахала Юрку. Часта мы сустракаліся. Было нам разам вельмі добра. Я пераканалася, што Юрка — хлопец, які можа мець сапраўдныя пачуцці да дзяўчыны (у гэтым выпадку да мяне), і не «хадзіць» для разрыўкі, як гэта робяць іншыя. Але Юрка нядоўга жыў у гэтым горадзе, у якім і я. Ён выехаў (як я ўжо вышэй пісала) да бацькоў у сваю вёску. Да мяне прыязджаў кожную нядзелю. Аднойчы не прыехаў. Прайшло трохі часу. Мне было сумна, часта думала пра Юрку. Потым старалася забыць, бо гэта ўсё перашкаджала мне ў навуцы, бо я яшчэ вучуся ў сярэдняй школе. Думаю, што другога такога хлопца ўжо не сустрэну, як Юрка, я яго далей яшчэ кахаю. Потым з'явіўся мой каханы і ўсё цяпер так, як было раней. Піша таксама лісты. Не ведаю, ці сказаць Юрку, што я яго кахаю (аб гэтым ніколі яму не гаварыла)? А мо ён не хоча са мной «хадзіць», але навошта ж сустракаецца і піша пісьмы?

Парай, дарагое Сэрцайка. За гэта буду вельмі ўдзячна.

Гэля

Гэля! Думаю, што няма патрэбы гаварыць Юрку аб сваіх пачуццях да яго, бо ж, напэўна, ён і так аб гэтым ведае. Гэта ўсё «вычытаць» можа ён з тваіх вачэй, з тваіх паводзін. Так, Гэля, закаханага чалавека вельмі лёгка пазнаць. А калі Юрка не хоча нічога ўспамінаць аб тым, што не прыязджаў да цябе і не пісаў, відавочна, была прычына. А прычын гэтых можа быць многа, найлепш не заглыбляцца ў мінулае. Калі б Юрку не залежала на табе, напэўна, не вярнуўся б, бо і навошта. А можа пераймаецца таксама тваёй навукай і не хоча замнога перашкаджаць? Напэўна, твае сустрэчы з Юркам адрываюць цябе ад навукі. Мне здаецца, ты, Гэля, павінна радзей сустракацца з Юркам, зменшыць таксама і роздумы на гэтыя тэмы, а ўзяцца больш сур'ёзна за навуку. У цябе ж асталося ўжо мала часу да матуры! Ці ты аб гэтым падумала? Раю падумаць самой аб навуцы і сказаць таксама Юрку, які павінен цябе зразумець.

— сцвярджэнню, што Эльзер выконваў заданне брытанскай разведкі. У той жа час я не мог прыняць афіцыяльную версію гісторыкаў саюзных краін (з-за недахопу доказаў), што Эльзер быў падстаўной асобай у прапагандысцкім фарсе, наладжаным самім Гітлерам.

Дзякуючы шчасліваму збегу акалічнасцей я стаў самым маладым рэпарцёрам на Нюрнбергскім працэсе.

Тады я спадзяваўся, што тайна Эльзера будзе раскрыта на працэсе. Але гэтага не здарылася. Мне і іншым журналістам стала зразумела, што для адказу на такія пытанні спатрэбяцца гады, а магчыма, і дзесяцігоддзі.

Я вырашыў дакапацца да ісціны, нават калі на гэта пойдуць многія гады. Я думаў: нямала людзей, якія замешаны ў гэтай гісторыі, павінны быць яшчэ жывыя. Сёння яны ходзяць па вуліцах тут, у Германіі. Трэба толькі адшукаць іх.

Але знайсці іх было не так проста. Пасля месяцаў дарэмных пошукаў у адзін цудоўны дзень я прыйшоў у мюнхенскае аддзяленне Асацыяцыі ахвяр нацызму. Магчыма, падумаў я, у гэтай арганізацыі знойдуцца якія-небудзь запісы аб знаходжанні Георга Эльзера ў канцэнтрацыйных лагерах.

Такі запіс знайшоўся, але ён дзіўна пярэчыў вывадам гісторыкаў. Чалавек па імю Георг Эльзер быў вязнем Дахау ў 1944—1945 гадах, але і ў спісах да лістапада 1939 года яго не было.

Свае пошукі я пачаў з роспытаў у тым месцы, дзе лічыў найбольш лагічным, — у Бюргербрау. Доўгі час мне не ўдавалася знайсці там нікога, хто хоць што-небудзь ведаў пра выбух.

Я пайшоў у мюнхенскую гарадскую паліцыю і спытаў, ці няма ў іх запісаў аб знаходжанні ў горадзе Георга Эльзера ў 1939 годзе.

Чыноўнік за сталом паглядзеў на мяне з сумненнем. Ён сказаў, што многія справы да саракавога года знішчаны ў час паветраных налётаў. Я папрасіў яго ўсё ж праверыць. Ён пайшоў незадаволены, а вярнуўся з усмешкай.

— Вам пашанцавала. Аказваецца, усе папкі на літару «Э» цэленькія. Вось ваш дарагі Эльзер. — І працягнуў мне картку.

Я схапіў яе, быццам мне далі чэк на мільён марак. Я быў на сёмым небе. Вось мой першы рэальны факт: Георг Эльзер не быў у 1939 годзе вязнем Дахау. Ён быў свабодным грамадзянінам у Мюнхене.

Картка сказала мне, што яго поўнае імя было Іаган Георг Эльзер. Дата нараджэння: 4 студзеня 1903 года. Сямейнае становішча: халасты. Прафесія: цясляр.

У картцы было ўказана, што ён прыехаў у Мюнхен у пачатку ліпеня 1939 года. Яго першае месца жыхарства Блюменштрасе, 19; але праз два тыдні, у сярэдзіне ліпеня, ён пераехаў на Тэркенштрасе, 94; «кватэра Лемана», другі паверх. Больш на картцы запісаў не было, нішто не гаварыла пра тое, што Эльзер пакінуў Тэркенштрасе, 94.

— Па ідэі, — сказаў мне чыноўнік, — там ён і павінен быць да гэтага часу.

(Працяг будзе)

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі
„Zakochana wiedźma" (włoski), 16—17. „Kardiogram" (polski), 18—19. „Czerwony namiot" (radz.), 20—21.

Нараўка
„Abel twój brat" (polski), „Che" — opowieść o Guewarze" (włoski), 17—21.

Нарва
„Pogromca zwierząt" (rumuński), „Pan Dodek" (polski), 17—21.

Чыжы
„Daleko od słońca" (jugosł.), „100 karabinów" (USA), 17—21.

Дубічы Царкоўныя
„Strachy zamku Spessart" (NRF), „Czarne skrzydła" (polski), 17—21.

Арэшкава
„Rachunek sumienia" (polski), „Chleb i róże" (rumuński), 20—21.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Cierpienia młodego Bohactka" (czeski), „Krajobraz po bitwie" (polski), 17—21.

Орля
„Słoń Maruda" (angl.), „Chewsburska ballada" (radz.), 17—21.

Райск
„Pułapka" (polski), „Wahadło" (USA), 17—21.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Ballada o dziewczynie" (włoski), 16—17. „Zabójstwo inżyniera Czarta" (angl.), 18—19. „Gott mit uns" (jugosł.), 20—21.

Янаў
„Niewolnicy" (USA), 17—21.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Zabawa w masakrę" (angl.) 16—17. „Dzień, w którym wypłynęła ryba" (grecki), 18—19. „Morderca czeka na torze" (czeski), 20—21.

Мельнік
„Kochać jak Romeo" (jugosł.), 16—17. „Trzy klucze" (jugosł.), 18—19. „Lokis" (polski), 20—21.

Мілейчыцы
„Bokser" (polski), 16—17. „Uwaga żółw" (radz.), 18—19. „Cytadela odpowie" (bułg.), 20—21.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Lokis" (polski), „Ludzie i bestie" (radz.), cz. II, 17—21.

Новы Двор
„Nieśmiertelny Flip i Flap" (USA), „Czapajew" (radz.), 17—21.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23.

СОСНЫ НА ДАРОЗЕ

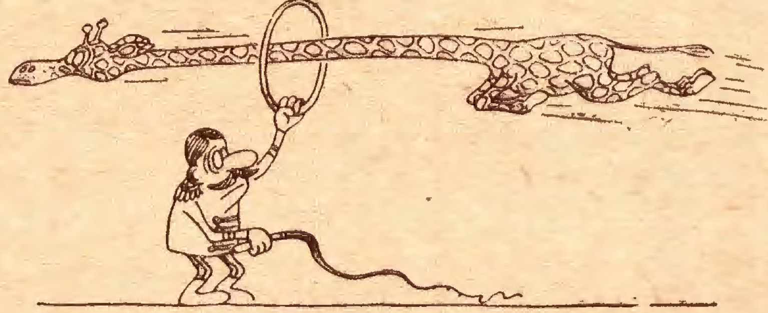
Жыхары Белак былі вельмі задаволены, калі пачалося будаўніцтва жвіровай дарогі з Трасцянкі ў іх вёску. Не трэба будзе ездзіць па балоце, дужалі, ні восенню, ні вясной. Асабліва дзецям будзе выгодна: хадзяць яны ў школу ў Трасцянку (каля 4-х кіламетраў). Спадзяваліся людзі таксама, што неўзабаве пойдзе і пэказ. А цяпер, калі адкрылі дарогу, стала ўсё наадварот. Бо на дарозе ёсць вялікая пастка. Тут, на сярэдзіне дарогі, растуць дзве вялікія сасны. Так што цяжка праехаць. Да таго ёсць яшчэ пянёк трэцяй сасны. Ён крыху вышэйшы ад дарогі і калі б ехаў матацыкліст (неасвядомлены), ён абавязкова зачапіўся б. А пра школьнікаў няма што і гаварыць: штодзённа падаюць на гэтым пяньку.

На што чакаюць гайнаўскія дарожныя ўлады? На няшчасны выпадак? Каб потым плаціць адшкадаванне? Жыхары Белак жадаюць, каб паветовае праўленне лакальных дарог абудзілася з летняга сну і прывяло дарогу ў парадак.

Яраш

Цяжка нам увявіць гэтае праўленне пры карчаванні пня. Аднак не ў гэтым справа. Калі яно адкрыла дарогу і пакінула на ёй дзве сасны і пянёк з-пад трэцяй, значыць, тут ёсць глыбейшы сэнс. Які ж матацыкліст будзе чапляцца за пянёк, калі ў яго лепшая перспектыва — урэзацца ў сасну. Ой, як тады прыдасца гэты пянёк! Апрытомнеўшы, сядзе на ім, адпачне і ў сваіх дарожных разважаннях будзе дзякаваць тым, хто падумаўся на дарозе пакінуць сосны. Іншыя маглі б, напрыклад, укапаць жалезныя або бетонныя слупы. Было б куды горш.

А мо будавала дарогу не дарожнае прадпрыемства, а ліга аховы прыроды? Чым чорт не жартуе! Просім удакладніць, хто быў на ўрачыстым адкрыцці дарогі.

Без слоў.

Сямейныя радасці

Падслуханая размова

— Здарова, сват!
Гасцей прымай!
Ну, як жывеш?
— Нічога.
Парою — пекла,
часам — рай...
— Шкада цябе, нябога.
Я радасней жыву.
— Ды ну?
— Калі згарыць смажонка
І ў жонку тапкам
я шпурну,
Ды міма —
рада жонка.
А кіне ў гневе качаргу
Яна ў мяне, і дзівам
Прамажа —
я ў сваю чаргу
Лічу сябе шчаслівым.

Уладзімір Скарынкін

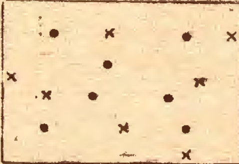
АПРАЎДАЎСЯ

— Учора я зноў бачыла, як ты выходзіў з гасподы.
— Не сядзець жа мне там бязвыхадна!

ЯК ПРАЦУЕ ТРАНСФАРМАТАР

На экзамене з электратэхнікі прафесар спытаў студэнта:
— Раскажыце, калі ласка, як працуе трансфарматар.
— Гудзе.
— Як гудзе?
— А так, гу-гу, гу-гу...

Галаваломка

У прамавугольнік уляжыце гэтыя дзевяць чорных частак так, каб яны стварылі замкнутую фігуру, раздзяляючую кружкі ад крыжыкаў.

* * *

Адказ на заданне з папярэдняга нумара:

1825:73=25
+
604+8=612
1221—584=637

АБ КУРЭННІ

— Вы вельмі многа курыце.
— І што за бяда?
— Курэнне скарачае жыццё.
— Глупства. Старажытныя грэкі зусім не курылі, а ўсе да аднаго вымерлі.

НАВУКА

Вядомы кампазітар Гуно не мог цярпець, калі хто-небудзь з яго вучняў пачынаў зазнавацца. Аднойчы ён сказаў аднаму з такіх:

— Калі я быў маладым і невядомым кампазітарам, я таксама зазнаваўся. Тады я прызнаваў толькі двух кампазітараў: сябе і Моцарта!.. Калі я стаў крыху вядомым, я памяняў парадак: Моцарт і я... Але цяпер, калі я сусветна вядомы, я з глыбокай пашанай вымаўляю толькі адно імя: Моцарт!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

МАЦІ

Я не ведаю рук ласкавейшых,
Як шурпатыя рукі твае,
Я не знаю часін шчаслівейшых,
Калі бачу і чую цябе.

Матуля любая,
Матуля родная,
На свеце ты ў мяне адна.

Твая песня мяне акрыляла,
Ты мой сон берагла і спакой,
Твае словы мне свет адкрывала,
Мае думы і мары з табой.

Аб табе маё сэрца спявае,
Толькі слоў аб любві нестае,
Я прыйду да цябе, дарагая,
Расцалую маршчынкі твае.

— *Мне дастаткова і гэтага. Калі ласка, калега, гэта вы вазьміце сабе.*

НЕ ХЛУСІ

Сустрэлася двое знаёмых. Гутараць. Першы і гаворыць:
— Еду я ўчора трамваем нумарам адзінаццаць па Зялёнай вуліцы і раптам бачу: насупраць мяне сядзіць — хто б ты думаў — Паганіні!
Другі памаўчаў, падумаў і сказаў:
— Ведаеш што... не хлусі. Адзінаццаты трамвай па Зялёнай вуліцы не ходзіць.

ГАСЦІННЫЯ ЛЮДЗІ

Знаёмы хваліўся знаёмаму:
— Вось у мяне суседзі гасцінныя: зайду да іх, дык яны не ведаюць, куды мяне пасадзіць. Пастаю, пастаю, ды так і пайду дадому.

У ФАТОГРАФА

Фатограф (хлопчыку): Усміхніся, сынок, бачыш вось тую дзірачку, адтуль зараз выляціць птушка.
— Замест таго, каб казкі расказваць, вы б лепш пераправерылі дыяфрагму і вытрымку, а то плёнку сапсуеце.

У ТЭАТРЫ

Яшчэ ў сярэдзіне першай дзеі глядач выйшаў з залы і папрасіў грошы назад.
— Вам не падабаецца п'еса? — спытала касірша.
— Наадварот, вельмі падабаецца.
— Мабыць у вас было нявыгаднае месца?
— Што вы, дасканалае месца!
— Дык у чым жа справа?
— Мне проста страшна сядзець аднаму ў такой велізарнай зале.

У МУЗЕІ

Экскурсавод у музеі сучаснага жывапісу:
— Тут намалявана карова, якая пасецца...
— А што яна есць?
— Траву, але яе не відаць, бо карова ўжо з'ела яе.
— А дзе ж сама карова?
— Няўжо вы лічыце яе настолькі дурною, што яна будзе абівацца там, дзе ўжо няма травы.

У НЕМЦАЎ

Настаўнік: «Розі, можаш ты мне назваць сямейства, да якога адносіцца кіт?»
Розі: «Не, людзі, якіх я ведаю, не маюць такіх вялікіх жывёл».

НА ВЯСЕЛЛІ

— Мама, чаму маладая заўсёды ў белай сукенцы?
— Таму што белы колер — гэта колер радасці.
— Цяпер я разумею, чаму малады заўсёды ў чорным.

Страшная адплата.

Курёзы

ЗАМЕСТ ПОДПІСАЎ — КРЫЖЫКІ

Кожны чацверты італьянец — непісьменны. Міланскі часопіс «Эўропео» паведамляе, што ў некаторых абласцях краіны, у Калабрыі, напрыклад, да 40 працэнтаў насельніцтва не ўмее ні пісаць, ні чытаць. У сярэднім у Італіі 24,3 працэнта непісьменных. Два мільёны італьянцаў ставяць крыжыкі замест подпісаў.

НЕ ХАПАЕ НА СУКЕНКУ

У акадэміі мастацтваў горада Манчэстэра ў Вялікабрытаніі наступіў вымушаны перапынак у творчасці мясцовых мастакоў. Забаставала шэсць натуршчыц, якія заявілі, што ім вельмі дрэнна плацяць і грошай не хапае нават на сукенку. Прадстаўнік адміністрацыі, які прыняў забастоўшчыц, адверг іх патрабаванні, ён заявіў, што «ад натуршчыц не патрабуецца, каб яны былі апранутымі».

СПАБОРНІЧАЮЦЬ... ЛЯГУШКІ

Нядаўна ў мястэчку Ангел (ЗША) былі праведзены традыцыйныя міжнародныя спаборніцтвы па скачках у даўжыню. Удзельнікамі гэтага спаборніцтва былі... лягушкі, дастаўленыя туды з 43 краін.

Ва ўпартым паядынку першае месца заваявала лягушка — прадстаўніца ЗША па прозвішчу «Юзі К'ю». Другі вынік сярод «зорак» быў паказаны прадстаўніцай Аўстраліі па імені «Кангарустэр». Трэцяе прызавое месца дасталося квакушцы «Вальбоа Брод» з Мадрыда. Мястэчка Ангел, вядомае па расказах вядомага амерыканскага пісьменніка Марка Твэна, сабрала каля 80 тысяч балельшчыкаў.

Як цяжка маўчаць, калі цябе не пытаюць!